

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स ।

धम्मपद्य

नेपाल भाषाया छगूजक लय्पौ

फरीन्द्रान

वज्राचार्य

वर्ष ४

सिद्धा

बुद्ध संवत् २४६४

छगू अंकया १)

पूर्ण संख्या ४१-४२

चिह्ना

नेपाल संवत् १०७१

दच्छिया चन्दा ३)

* पनिका *

विषय	पौल्या	विषय	पौल्या
१ अंगिरसया अन्तिम वचन	६७	१५ वर्तमान नेपाल—श्री "पथिक"	७०
२ राजोवाद जातक—भिक्षु अनिरुद्ध	६८	१६ नारी—श्री आशाराम शाक्य	८१
३ शिशुया जन्म—श्रीदानरत्न बज्राचार्य	६०	१७ शान्ति—श्री धुयास्वां सायूमि	८१
४ परिवर्तन—श्री केशरलाल	६२	१८ नारी व संसार—श्री जेरोकुमार	८२
५ गन वन थें ?—"उमंग"	६३	१९ भोगु रीति-थिति—श्री केशवलाल कर्माचार्य	८६
६ रोगी जीवनया परिणाम व सेवा धर्म— भिक्षु सुबोधानन्द	६४	२० बाधावइच्चनी धू ज्वीगु—श्री माधवलाल कर्माचार्य	८६
७ जीवनया लक्ष—श्री नीलबीर सिंह	६५	२१ धीरजनया संसार—भाजु लेखरत्न	८६
८ खसि श्री जगदीशराम जोशि	६५	२२ छंत—भाजु रायबहादुर श्रेष्ठ	६१
९ द्वितीय संगीति—भिक्षु अमृतानन्द	६६	२३ ब्रह्मजाल सुत्त—अ० बुद्धघोष भिक्षु	६२
१० "संस्कृति"—भिक्षु अश्वघोष	६६	२४ बुद्धया अन्तिम शिष्य—अ० सुदर्शन श्रामणेर	६४
११ कवि !—भाजु मणिक बहादुर	७०	२५ मां—श्री ज्ञानजोति	६४
१२ पौ—मयजु प्रकाशदेवी	७५	२६ नेवाभाय्या वृहद् सुचि	६५
१३ रूपावतीया विवाह—मयजु ज्ञानदेवी	७५	२७ समाचार इत्यादि	६६
१४ सः—श्री तीर्थराज	७७		

पिहां वइन !

पिहां वइन !!

याकनं हे पिहां वइन !!!

"थौं-कन्हे"

नामयागु मासिक पत्र

सम्पादक :—श्री पूर्णकाजीजु

उप सम्पादक :—श्री परत्तपुजु

थौं-कन्हेयात लवयेक थौं कन्हेयागु धाचां साहित्य, संस्कृति, राजनीति, अर्थनीति व धर्म-सम्बन्धी लेख हानं मेव मेवगु विश्लेषणात्मक लेख चत्रयाव सकलसयातं चित्तबुझेयानाव तवधंगु अभाव पूर्ति यायेत "थौं-कन्हे" धयागु मासिक पत्र याकनं हे पिहां वइगु जुल ।

पत्रिकाया दच्छियागु लहापं केवल मो० तका २) जक जुई । सकल सयां आववेलस हे लहापं न्हेत बियाव थव थवगु प्रति सुरक्षित याना दिसँ ।

न्हेत लहापं बुझेयाये हयेगु थास—
मरुटोल, पिगंननी, कान्तिपुर, नेपाल ।

निवेदक—

श्री रत्नमानसिं

न्हूगु समाचार

ध्व अतिकं हर्षया विषय खः कि नेपाःया सांस्कृतिक व बौद्धिक उन्नतिया लक्ष कयाः हाले हे कलकत्ता महानगरे महाचार्य कालिदास नागजुं “नेपाल मैत्री मण्डल” धका अस्थायी कमीटि छमू स्थापित यात । ध्व कमीटिया प्रधान केन्द्र नेपाले तय्या लागो, “नेपाल मैत्री मण्डल”या संयोजक महाचार्य कालिदास नागजुं धर्मोदय सभायात आवेदन यानाहःगु जुल ।

ध्वे च्वयागु मण्डले निम्न महानुभावपि दुगु जुल :—

- (१) महाचार्य (Dr.) नलिनाक्षदत्त, पालिभिभागया प्रधानाचार्य, कलकत्ता विश्वविद्यालय ।
- (२) ” सत्कोरी मुकजी, संस्कृत विभागया प्रधानाचार्य, कलकत्ता विश्वविद्यालय ।
- (३) ” कालिदास नाग, सम्पादक, “महाबोधि” ।
- (४) ” सुनीति कुमार चेटर्जी, विभिन्न भाषाया आचार्य, कलकत्ता विश्वविद्यालय ।
- (५) ” पी० सी० बाग्ची, संचालक, अन्वेषण विभाग, शान्तिनिकेतन ।
- (६) श्री अरविन्द बरुआ, मन्त्री, बङ्गाल बुद्धिष्ट एशोसियेशन ।
- (७) ” चपल कान्त भट्टाचार्य, सम्पादक “आनन्द बजार” ।
- (८) ” सुकोमलकान्ति घोष, “जुगान्त” कलकत्ता ।
- (९) ” देवप्रिय वलिसिंह, मंत्री, महाबोधि सभा ।
- (१०) भदन्त आनन्द कौसल्यायन, मंत्री, राष्ट्रभाषा प्रचार समिति बर्धा ।
- (११) भिक्षु महानाम, मन्त्री, धर्मोदय सभा ।
- (१२) पण्डित रामशंकर त्रिपाठी, सम्पादक, “लोकमान्य” ।
- (१३) श्री छोटेलाल जैन, पास्वनाथ मंदीर, बेलगाछि ।
- (१४) ” मणिहर्ष ज्योति ।
- (१५) ” रत्न कुमार शाक्य ।

सुं गुम्हसिया पत्र व्यवहार याय्माःसा निम्न ठिकानाय् च्वया दिसँ :—

श्री रत्नकुमार शाक्य

४, रामजिदास जटिया लेन,

कलकत्ता—७

“भासये जोतये धम्मं”

सम्पादक :—भिक्षु महानाम “कोविद”

वर्ष ४

कलकत्ता

माघ फाल्गुन वि० संवत् २००७

मार्च अप्रेल ईस्वी संवत् १९५१

अंक ४-५

अङ्गीरसया अन्तिम वचन

भिक्षुपि ! यदि बुद्ध, धर्म व संघे सुं भिक्षुया शंका लगे जूगु छूं खं दुसा न्यं । भिक्षुपि ! लिपा छिम्सं “भगवान मी न्होने दुबले मीसं न्येन मफुत” धका अपशोच याय्मत्ये ।

थुलि धायव भिक्षुपि सुम्क च्वन । भगवानं निक्व स्वक हानं न्यना विज्यात । अले आयुष्मान् आनन्दं भगवानयात थथे धया विज्यात, “आश्चर्य भन्ते ! अद्भुत भन्ते !! भन्ते ! जि ध्व भिक्षु-संघ मध्ये सापहे खुसि जुल । थन च्वंपि भिक्षु छम्हेसित हे बुद्ध, धर्म, संघ, मार्ग व प्रतिपदाया विषये छूं हे शंका मदु ।”

“आनन्द ! छः छाया खसी जुया ? आनन्द तथागतं त्युकि ध्व भिक्षु संघे छम्ह भिक्षु याहे बुद्ध धर्म, संघ, मार्ग वा प्रतिपदाया विषये छूं सन्देह मदु ।” आनन्द ! ध्व न्यासः भिक्षुपि मध्ये गुम्ह दके चीधिकम्ह भिक्षु खः, व नं नियत सम्बोधि परायण खः ।”

अले भगवानं भिक्षुपिन्त सम्बोधन याना विज्यात (सःता विज्यात) “भिक्षुपि ! आः जिं छिम्त धाय्—संस्कार धैगु विनाशकारक खः अप्र-माद जुया थःगु जीवनया लक्षयात सम्पादन या ।”

राजोवाद जातक—

भिक्षु अनिरुद्ध

छन्दुया दिने कोशल जुजु छुं छगू पाप-कर्म सम्बन्धीगु मुकहमायात निर्णय याना विज्याना च्वन । उकियागु निर्णय याय्त अत्यन्त थाकुया च्वंगु । बल्ल तल्लं मुहा फैसला याना सुथसिगु भोजन हतर-पतरं याना अर्द्धकार यानातःगु रथे सवारि जुया, शास्ता भगवान याथाय वन । अनह्यां च्वंगु पलेस्वां समा-नगु बुद्ध भगवानया चरण कमले बन्दना यानाः छखे लिक्क फेतुना च्वन ।

शास्ता नं न्यनाविज्यात—हे महाराज ! न्हिनस्या थवाय् ई ज्वी धुं कल गनं म्हायागु ?

जुजु भन्ते ! थौं पापकर्म सम्बन्धीगु छगू मुहा छिनेयाना च्वना, गुगु मुहा छिने यानां याय् थाकुगु, उकियात छिने याना च्वं च्वं आपाः समय बिते जूगु जुयानिति आः नकतिनि उगु मुहा फैसला यानाः, भोजन याय् सिधेवं नुसिला लहा प्याकंहे काचाकाचां छलपोल यागु सेवाय् नि हाजिर जू वया ।

शास्ता—महाराज ! धर्म व न्याय पुर्वकं मुहा छिने यायगु भारी असलगु ज्या खः । थव स्वर्ग बनेगु लं पू नं खः । एसौतभि आश्चर्यगु खँ छु दु ? यदि जि थें जाम्ह शास्ता यागु उपदेश न्यना कयाः धर्म व न्याय पुर्वकं इन्साफ याना च्वंगु जूसा आश्चर्य ला थुकि दु कि न्हापा न्हापा यापि जुजुपिसं पण्डित तयगुहे जक उपदेश न्यना च्वनीगु । गुपि पण्डित-हानं सर्वज्ञ शास्ता मखुनि । धर्म व न्यायं मुक्त जुया मुहा छिने याईबले प्यंगु अगति बचेजुया भिगुराज धर्मयात मतोतुस्य धर्मानुकूलं राज्ययाना स्वर्ग माग यात जाय्कीपि जुया वन ।

थुलि तथागतं आज्ञा जुया विज्यासेलि जुजुं न्हापा जुयावंगु खँ कना विज्याहुँ धका प्रार्थना याय्व पुर्व जन्मया कथा-जातक आज्ञा जुया विज्यात ।

परा पूर्वकाले बारणसि नगरे ब्रह्मदत्त राजा राज्य याना च्वंगु बखते वयाहे महारानिया गर्भे बोधिसत्त्व जन्म काःवन । नाम कर्ण याःखुन्हु वइत ब्रह्मदत्त कुमार धका नां छुना बिल । व कुमारशिल्प विद्याय् पारंगत जुया, बौद्ध स्वर्गीय जुया बनेवं, जुजु जुया धर्म व न्याय निसाब बाँलाक यार्या राजयाना च्वन ।

धार्मिक रूपं मुहायागु निसाब ज्वीगुलि म्हुठकथं मुहा याइपि नं मदया वन । अथे मदुगुलि लाय्कूया न्होने म्हुकडा जू पिनिगु तः सतं हाःगु सःनं ताय् मदया वन । मंत्रिपि न्हिच्छि तक्क अहाय् च्वं च्वं सानं सुनानं म्हुकडा उजुर याः वःगु मखना त्यानु चाथा दना थः माः माः थाय् वन । अड्डा खालि याना व्यूसां योग्य जू थें च्वनावल ।

बोधिसत्त्वं विचायात कि जि धर्मानुकूलं राज्य यानागुलि म्हुकडा याइपि मवल । हल्ला-गुल्ला मजुल । अड्डा थाना आदि मदेका (खारिज याना) छूःसां जिल । आ जि थःगु दुर्गुणयात माला स्त्रे माल । गुब्ले जिगु थव थुगु थुगु दुर्गुण दु धैगु पत्तालगे ज्वी उब्ले व दुर्गुणयात तोता गुणवान जुया हे जक च्वने ।

अब्बेसँ निसे वं जित सुं दोषः बिया खँ ल्हाइपि दुला धका माला स्वत । वं थःगु त्वाले थःत दोषः बीपि सुं ल्वीके मफुत । प्रशंसा याइपी हे जक ध्व दुया च्वन । थुमिसं जि खना ग्याना जक जिगु प्रशंसा यात ज्वी धका मती ल्वीका त्वालं पिने च्वंपिनिगु परिक्षा याना स्वत । अननं सुं थःत दोषः व्यूपि मलुल । अले नगरे दुने माला स्वत । अननं थःत दोष बिया खँ ल्हापि सुं ल्वीके मफुत । प्रशंसा हे जक याइपि दया च्वन । बोधि सत्त्वं अले नगरं पिने जनपदे वना माः वनेगु निश्चय यात । मंत्रिपित राज्य सम्हाल्हे यायगु जिम्मा बिया थः रथे च्वना भेष बदलेयाना

केवल सारथि छम्हनाप नगरं पिहां वल । जनपदे
मार्मा व जुजु थःगु राज्यथा सिथे तक नं थ्यंकः वन
अननं वैत दोषः व्युपिं सुं मखन । प्रशंसा हे जक
न्यंकीपिं नाप लात । अले राज्य सिमानाया पिने
महामार्गे जुका नगर पाखे लिहां वल ।

उगु बखते हे मल्लिक धैम्ह कोशल जुजु नं धार्मिक
रूपं राज्ययाना च्व च्वं थःत दोषः बिया खँ ल्हाइपिं
मनूत मालेया निर्मित थःगु देशं पिहां वया च्वंगु जुया
च्वन । वैत नं दर्बारे च्वंपिसं सुनानं दोष बिया खँ ल्हा
इपिं सुं मन्त । प्रशंसा हे जक याइपिं जुया च्वन ।
थनं लि व जुजुनं थःत दोष बिया खँ ल्हाइपिं मनूत
माःजुजुं जनपदे थ्यंक हे वन । इपिं निम्हं छगू
चीबाला चागु लेँ रथ निगुलिं छकलं यंके मज्यू थाय्
ध्वदुत । अनरथ निगुलिं छकलं हाँके याना यंकेत लेँ
थाय् मगात ।

मल्लिक जुजुया सारथि बारणसि जुजुया सारथि
यात धाल—छंगु रथ लिखतं हटे याना थंकि । जिगु
रथे बारणसि राज्यया स्वामि महाराज ब्रह्मदत्त
विज्याना च्वंगुदु ।

मेम्ह सारथि धाल—थुगु रथे नं कोशल राज्यया
स्वामि मल्लिक महाराज विज्याना च्वंगुदु । छं थःगु
रथ लितयंका जिमिगु रथयात थाय् व्यु ।

बारणसि जुजुया सारथि विचार यात—ध्व नं
जुजु खः वनं जुजु खः आः छु याय् माल ? वईके छगू
उपाय लुमना वल कि, जुजु पिनिगु आयु न्यना गुम्ह
चीधिकः ज्वी उमसिगु रथ लितयंका, गुम्ह तःधिकः
ज्वी उम्हसिगु रथयात लेँ काय् माली ।

थथे निश्चय यानाँ वँ मेम्ह सारथि याके कोशल
जुजुयागु आयु न्यन । जोडे याना स्वो बले निम्हं
जुजुपि समान उमेर पिं जुयाच्वन । हानं राजया
बारे तःधं चीधं स्वे धाःसा, सेना, धन, यश, जाति,
गोत्र तथा कुल भेद सकताँ छगुहे समान जुयाच्वन ।

अले हानं विचार यात कि गुम्ह थापाः शीलवान ज्वी
वइत लेँ तोता वी धका वं कोसल जुजुया सारथि
याके न्यन—हे सारथि ! छिमि जुजुया शील व
सदाचार गथे खः ?

वँ थः जुजुया दुगुर्णयात नापं गुण धका सम्भे-
जुया जिमि जुजुया थुगु थुगु गुण दुवका लिसः
बिल—

दल्हं दल्हस्स खिपति मल्लिको मुदुना मुदुं,
साधुम्पि साधुना जेति असाधुम्पि असाधुना ।
एतादिसो अयं राजा मग्गा उय्याहि सारथि ॥
मल्लिक जुजुं कठोरपिं नाप कठोरता पूर्वकं हे
व्यवहार यात । कोमलपिं नाप कोमलता पूर्वकं हे ।
भिपिं नाप भिं कथं हे व मभिं नाप मभिं कथं
हे । हे सारथि ! ध्व जुजु थथिं जाम्ह धका सीका
छं लेँ तोजा व्यु ।

थनंलि बारणसि जुजुया सारथि न्यन-हे मित्र !
थःम्ह जुजुया गुण कने धुनला ?

सारथि धाल—कने धुन । थ्वहे खः ।
यदि थ्वहे गुण खः धैगु जूसा गथिं जागु गुण
यात अवगुण धाई ।

एसा ध्व जिमि जुजुया अवगुण हे खः म्वाल ।
छं जुजुया छु छु गुण दुले कँसाः !

ज्यू ए जूसा बाँलाक न्यं धका धया निपूगु
गाथा च्वन—

अक्रोधेन जिने क्रोधं असाधुं साधुना जिने,
जिने कदरियं दानेन सञ्जेनाअलिकवादिनं ।
एतादिसो अयं राजा मग्गा उय्याहि सारथि ॥

अर्थात्—क्रोधयात अक्रोधं त्याकीम्ह, मभिगुयात
भिगुलिं त्याकीम्ह, कंजूसीयात दानबिया त्याकीम्ह,
असत्ययात सत्यं त्याकीम्ह । ध्व जिमि जुजुया
स्वभाव खः । उकिं हे सारथि ! याकनं लेँ चिला व्यु ।
थुलि न्यने मात्रवं मल्लिका जुजु व वया सारथि

रथं कहां वया सल पयना रथ यात हटेयाना बारणसियाम्ह जुजुयात, लं चिळा बिल । बारणसियाम्ह जुजुं कोशल जुजुयात, जुजुपिसं थुगु थुगु याय मा धका उपदेश बिया, थःगुं बारणसि नगरे थ्यंका दानादि पुण्य कर्म याना स्वर्गबास जुया वन ।

मल्लिक जुजुंन वैगु उपदेश ग्रहण याना कथा जनपदे वना थः त दोष बिया लं लहाइपि मनुत

मा मवंस्येहे थःगु नगरे लिहां वना दानादि पुण्य कर्म याना अन्तस स्वर्ग परायण जुल ।

शास्ता बुद्धं कोशल जुजुयात उपदेश बीयानिमित्त थुगु धर्म देशना कना बिज्याना जातक यागु मेल मिले याना बिज्यात ।

रगु समय ले मल्लिक जुजुया सारथि मोगालयायन जुयाचवन । बारणसि याम्ह जुजुया सारथि सारिपुत्र । ब्रह्मदत्त जुजुला जिहे जुया बईगु जुल ।

शिशुया जन्म—

श्री दानरत्न बज्राचार्य

मिल्ला मिल्ला तक मां यागु गर्भ बास याना असह्य भारया कष्ट बिया थौं मातृ गर्भ विमुक्त जुया, पृथ्वी या दर्शन जुई साथं व मचां च्याय् च्याय् ख्वइ । गर्भ बास जुया च्वंगु बखते व मचां पूर्वज लं फुर्कंस्यु, परन्तु परात्मा सृष्टिकर्ता ब्रह्मा, शिशुया जन्म जुई साथ पूर्वज (नहापा पूर्व जन्म यागु लं) लं लोमंकेत असह्य प्रहार याई । अले च मचां, “अहो ! जि थौं गथे जुल ? गे जुल ? जिसु ? गन वया ?” धका पूर्वज लं फुर्कं स्वान थें जुल धका नवजात शिशु च्याय् च्याय् ख्वइ । अहो ! व ख्वईगु गज्योगु माधुर्य करुणा चाइपुसे च्वंगु सः ! गुगु छें शिशु बिहार जुयाच्वंगु खः आ उगु छेंया अलंकार हे व मचा जुयाचवन । गथे कि वन्ही आकाशया तिसा चन्द्रमा, स्त्रि या तिसा लज्जा, पुरुष या तिसा बिद्या, घईथें, व छेंया भूषण मचा जुल । व छेंया दिव्य ज्योति हे व मचा खः ।

गुगु छेंया परिवारया वंश हीन जुयाचवन । आ उगु छें शिशु जन्म जुसेलि, व छेंया वंश रक्षायाः वम्ह जुल । गुगु छें पैतृक धन सम्पतिया अधिकारि हे व मचा जुल ।

व छेंया परिवार फुर्कं खुसी जुया सन्तान जन्म

जुल धका, स्वागत याना, बहुत प्रेम भावं भोजन आदि याका शिशुया हर्ष बढाई याई । गजागु सौभाग्य व शिशुया ! गुलिस्यां सन्तान मदु धका अनेक धर्म कर्म याई, परन्तु इमित शिशुया छाया हे मदु । गुलिसियां हानं सन्तान आपा जुया बिबिध प्रकारया कलङ्क पिकया नाना तरहया न्यू ज्वना, परस्परे लवाना, थःगु वंश हीन याना चवनी । थव अपशोचगु लं खः । थव मनुष्य जीवनया तः धंगु भूल खः । गज्योगु कुत्सित माया, पाषाण चित्त । धन्य संसार या सृष्टि ।

कैयौं वर्ष परिश्रम याना दाम्पत्य प्रेमया मार्गया फल प्राप्त जुल । गुगु वृक्षे फल सल । स्त्री हल छकवः शिशुया रूपे । गथे मनुष्ययाके समाजिक बाणि स्वभाव. हे दयावईगु खः, अथेहे तुं नारीया हृदयले नं मातृत्वया भाव स्वयं प्रकत जुया वई । थौं गुगु छें शिशु जन्मकाल व अभिलाषा पुर्ण जुल ।

मचा महुतले स्त्रिया सम्पूर्ण प्रेम पतिदेव याके दयाचवनी । व प्रेम सुद्ध जुया, निषकलङ्क व गनंहे विभाजन मजुगु सुद्धगु प्रेम केवल पति देवयाके केन्द्रीयभूत जुया चवना चवनी । जब मचा दतकि व प्रेम विभाजित जुया प्रेमयागु भाव मचा याके लाः

वनी। व माया लागी संसारे दके तःधंगु, गनं मदुगु विभूति रत्न जुई।

निर्दोष हृदय शिशु, न वयाके छुं छलकपट दु न राग द्वेष ममता दु। शिशु जीवन मानव जीवनया सिवे उत्तमगु पुष्प खः। वं सम्पूर्ण मानवया हृदय-यात आकर्षण याई। स्नेह व मायाया खँ दयकी। वईगु हृदय निरहंकार, निर्दोषः व निर्लोभिपन जुई।

जब व शिशुयागु हृदय वृद्धि जुजूं वनी, अले संसारिक जीवन नाप आघात जुई। संसारया कागु फसं कई। माया, मोह, ममता नाप फसे जुई। अले व शिशु दुःख व सुख या अनुभव याई। अले व परोपकारि जुई, कि ब्रह्मज्ञानि जुया अनित्य संसार खना, देश त्यागि जुया, जङ्गल बासि जुई। वा देश रक्षक, महाविद्वान जुई, कि फुक्कुलु गुण्डा जुई। व मचायात मचा वू व्यंकी बले कर्म द्यः नं व मचाया ललाटे छु च्वया थकल थर खँ सुनानं स्यूगु मखू। परन्तु व मचाया कर्म थैथंका धका म्नी सुम्क च्वने मज्यू। यदि मचांनिसें भीसं वईत शिक्षा या त्वाथः गय्का तल धाय्ब, अवश्यनं व मचां सुमार्गया त्वाथः गया थार्हा वनी। बालक कालंनिसें शिक्षा बिया शिक्षा प्राप्त मजुल धाःसातिनि कर्म लेखायात दोष बीगु योग्य। नवजात शिशुयात छु मा ! छुं हे स्वा। न सासाःगु नय्मा धैगु स्यू। न बहुमूल्य तिसा वःसया वास्ता। न आभुषणया ममताः। केवल माहे छम्ह सिवे मेगु छुं मागु मखु। जबः मां भचा न्होने मन्तकि व मचा हिक हिक लना ख्वई।

गुलि चीज बीज क्यना शान्त याय्तःख्वई, तर मां बिना शान्त जुईगु मखु। मन बना वन्हीम थें च्वंक ख्वई। छुं चीज, न्हयवःसा क्यंसां माने ज्वी मखु। जब शान्त जुई। मिखाया कागु ख्ववि दिकी। मांनं आलिङ्गन यांना मुले तथा कोमल स्तनथा क्षीर त्वंकी, अले मचां शान्तिया स्थान कई। धन्य

माया अगाध हृदय प्रेम !

जब मचा बड़े जुजूं वनी। दके न्हापा मचां मां ! मां !! धका ख्वई। इश्वरया गज्यागु लीला, सुनां स्यन मचायात “मां” धायगु शब्द ? मांयाके जक भुले जुय्गु, मेपिं नाप भुलेमजुइगु दीक्षा प्वाथं-निसें सुनां कन ? सुनां स्यन ? सुनां बिल ? विज-लिया सिवे चुमक दुगु गज्योगु मां या प्रेम ! मांया मुले च्वना, न्हावळें मां नाप जक भुले जुया च्वनी। भतीचा मां थःगु न्होःने उपस्थित मन्त धाय्ब च्याय् च्याय् ख्वई ! तुरन्त मांमहं भिगूज्या तोतानं मचाया न्होःने उपस्थित जुया शिशुया मिखाय् क्वाःगु अश्रुबिन्दु हाःगु ह्रीका शान्तिया स्थान बी। नः सां, द्यःसां थःगु साथेहे तथा खी चो आदि कया स्यहार संभार याना तथा तई।

जब मचा विरामि जुलकि मां नं थगु, तन, मन, धन पाना चान्हि मधास्ये परिश्रम यानाः छिन छिन पति थःगु दुरु त्वंका, चच्छि, चच्छी न्हः मवेकुस्ये, धन्दा कया, पालन-पोषण याना तई। छुं भतिचा दिसा जक पतला जू सां, ‘अहो !’ जि मचायात छु जुल थें धका पीर कया च्वनी। ऋट्ट वैद्यया थाय् यंका वास नकी। जब मचाया म्ह याउंसे च्वनी, अले मांया मातृत्व प्रेम मन मलके जुई। गबळें शिशुया न्यतले चुम्बन याई। गबळें मचानाप रुया याना दिन बिते याई। अहो ! मांयागु गुण गुलि अपरम्पार।

नैराश्यगु दिनयात हटेयाना शान्तिया स्थान बीम्ह शिशु जीवनया छगू पुरुषार्थ खः। “मा मा... वा वा ... पा पा” इत्यादि धका जब भाषाया ज्ञान बड़े जुजूं वनी अले व मचां सुद्ध वा असुद्ध, धाय् ज्युगु मज्यूगु, अपूर्ण वाक्य लहाना, सकसितं हरररं हरररं न्हीका दिनयात शोभा दय्का च्वनी। गज्यागु बालक या मधुर कन्थ नवस्वर ! शिशु मानवया

सम्पूर्ण जोवन सिबे श्रेष्ठ। न व मचां सुख दुःख
धैगु स्यू, न दुःखयागु ज्ञान थू केवल व मचायात
मां छम्ह दतकि वैगु शिशु, जीवने छुं हे माःगु मखु।

जब तःधि जुजुं जवान जुया वई। अले संसारिक
चक्रयाः दध्वी लाना, काम, क्रोध, लोभ, मोह यागु
पाश्वे क्यना, सुख-दुःखया अनुभव प्रकट याई।

परिवर्तन-

श्री केशरलाल

थः म्हाय् नं छुथें छुथें च्वंक भवंते च्वया च्वंगु
खना माया देवि स्वैतर थाय्गु दिना ताउतक तोल्हे
जुया स्वया च्वन।

लिपते न्यहे न्यन—“आम छु यानागु शान्ता ?”
शान्तां थः स्वया—“थ्वला, मां! हिन्दुस्थान
यागु मै वचयागु। हिन्दुस्थानया नक्शा थये च्वं”।
हानं सिसा कलमं चिकीचा कूगु कोठा छकू
खुया धाल “भीगु देश थन का”।

समय हिलावन। गुगुं समय गज्यागु ज्वीयः
थें। आपा दुगु खं नं मखुनि। न्हापा थः हे नं मचा-
बले गये च्वं, आ गुलि पात। न्हापा व आ मनु
तय्गु विचार गुलि पाय् धुंकल। न्हापायापि मस्त
शान्ता या उमेरे गथे च्वं। भी न्हापा छु ज्या सः,
ज्यानं छु दुन्हापा। वं पुइगु, जाथुइ थाय् ग्वाहालि
यायगु। वसः ही खुनु लः लहेगु। लुच्चानी जूसा
उलिनं याई मखु। उगुं थगुं खं लहाना, वइतं थ्वैतं
ज्या तोता, मिह जक मिहता, न्ही अथें छुया च्वनी।

ज्या जा सय्के मा खः। तर थजागु ज्यां जक
मनुतयूत गनं जी ?

न्हापा मेगु छु सय्के मा, छुस्यने मां ? वहे
विद्या। वनं छुयायूत ? मिजं मस्तेत ला म्वा। इमित
नं छु यायूत ? पस्लेतय आखः गो म्हसिल धाय्व गाः।
उकी मेगु ल्याः भचा भचा स्यनीं। अड्डाय् ज्यःयगु
सा नेपालि पास वीकी। वुं ज्या याइ पिन्तला मागु
हे मखु।

तर आ समय पात। मनुतयूसं धाई, विद्या

मदेक मज्यू। संसारे विद्या हे मिखा खः। भी विद्या
मगाःपि आ गय् जुल ? हानं मेपि मनुत विद्याय्
उन्नति याना च्वंपि आ गथे जुल ? थ्व फुक विद्या हे
याना खः। भी नं उन्नति याय्गु जूसा विद्या हे
सय्के माल। हानं मां बौ पिसं काय् म्हाय्या छुं
फरक मरु धका नं धाई। काय्यात आखः च्वंका
विद्वान् व ज्ञानि यायूत स्वई। म्हाय्यात जक अशि-
क्षित व मूखं यानां मज्यू। काय्, म्हाय् निम्हेसितं
सिक्षित हे याय्मा। छाय्धाःसा भीगु जिन्दगी,
भीगु समाजे, निम्हेसियां उलिहे महत्व दु। निम्हे-
सियां उलिहे ज्या दु। छम्हेसियां जक भी भिकां
भी भिनी मखु। थ्व आतिनि होस दत।

थथे मती लुइका म्हाय्यं हिन्दुस्थाने थन दिली,
थन बम्बई, थन नेपाल धका आखः च्वया च्वंगु
स्वस्वं संन्ध्या ई जगु चाहे मचाल। शान्ताया अजिम्ह
वया लुखाय् दना “छु याना च्वनागु मां म्हाय्
निम्हेसियां” ? धासें लि तिनि “अहो लिहे बात का”
धका मायादेवि जुरूक दना बैगले थाहां वन।

भोछिसियां बेलियाय् सिधय्का निह निह थें
कोठाय् मूं बल। मायादेवीया वहे विचार तंगु
मखुनि।

म्हुतुं प्यां हे बल “भी मस्तय गुलि भाग्य दु !”

भात मेसिनं न्यन—“छाय् ?”

माया देवी धाल-न्हापा जूसा भी शान्ताया
भुतुली च्वना कूं गय्का च्वने मालीगु जुई, कि मिह
जक मिहता नईगु जुई’।

भातमेस्यां धाल--न्हावलें छगुहे जुया च्वनी मखु। न्हापा यागु संसार मेगु हे। आ यागु मेगु हे। रेल्, हवाई जहाजं याना: मनु तयगु विचार, च्वनेगु, तीगु फुकु खें समाज पाय् धुंकल। मुस्मांतय्

न्हापा मिस्तय्त मुनांनं खंके मज्यू धका छें दुने कुना तईगु। आ इमिसंहेनं मिस्तय्त छें कुना मतसे छे' नं पिकाय् धुंकल। न्हूगु उन्नति संसारया विचार हे पाका बी धुंकल।

“गन वन थें ?”

“उमंग”

गन वन थें न्हयावलें थ्व खें मनया दुने चा: चा: जक हिला च्वनिगु। जि गुलि बिचा याय् धुन, छु फाइदा धका, थन्यागु खें लुमंका, अयन मज्यू।

रात्री, घडीनं थिक भिड्छता: थाना हया च्वन त्वां-त्वां-त्वां। की को छम्ह धका हा: स: महु, सुनसान शान्त। कान्-कान् पी:चा भित्ते थें हाकुस्य च्वंगु सुपांय या धिक्का चां चन्द्रमा यात गवले, तप्वीगु, गवले म्वात् खने देक न्हयांना वनीगु। लिपाला तधिककागु हाकुस्य च्वंगु सुपांय नं तपूगु तपुयां हे यात। जि गवाय्त तक स्वया च्वन। नं अँ चन्द्रमा यात खंक्क मफया मफु मफु मू पुला।

थौं जि भचा उवर नं वया म्ह चिची धाया च्वन। च:ति वेके मा धका गुटमुट ज्वीक फांगां भुना च्व च्वना। जा नं मनया। प्वा: खालि जूगुलि हे मखा न्होनं मव:। प्वालाक पल्पस वया तारांक स: वय्क न न्यात, अले पिरिपारि-पिरिपारि स: वेक व नं वल। पिरिपारि स: व, छको निको ग्यानापुसे च्वंक खिचात है-हूँ स्वया हइगु बाहिक प्यक्खें की को छम्ह हे हा: स: महु। शान्त। पलख जाय्का ख्वाउस्ये च्वंगु, फय्या छगू बथान सुईईई—हुईईई स: वेक वया वन, म्ह फुकं कागराक् च्वं थें च्वन। न्ह्य: मव:गु यात पासा प्यक्खें सुनसानं याना: मने वहे खें जक दोहरे त्योहरे ज्वीक वया च्वन।” गन वन थें: लुया: वन थें ?” मन, हे रकुस मुकुस धाया वे धुंकल, अयनं व खें लोमंका छय मफु। रखं धुखेंयागु खें लुमंका न्हापायागु खें छुं

भचा लोमंका छ्वया मनयात भचा शान्त याना, हरे भगवान! धया मू पुले छु लात, याननसें बाजं थाना ह:गु स: ताय दया वल। बाजंया स: धराधर सतिना व: लिसे स: स्पष्टं ताव दया वळ “तुं छ्याय् पाकुं छ्याय्” बाजंयागु” तुं छ्याय् पाकुं छ्याय्” यागु स: नं याना: ला मय्यू भसंक वना न्हापा यागु खें छत्थुं लुमना वल:—

छय्या न्हयोने बाग:चायागु छयँ, अपाय्चो पुलां मज्जूसां भोरिखाना च्वं, पौयागु आ:य्पानं थ:गु थाय् तोता छथाय् दौं मुना च्वं च्वन, छफूचा क: सि प्यार्हा वया च्वंगु दु, अनं हे सुथे बहनि हाकुस्ये च्वंगु ल:या त्या कोफ्वाना हइगु। छन्हु बहनीं तोप तइगु ईले बाग: चाया मांयागु स: ताय दत - “मोल धया बाबु मोल, जि मनू ज्वीम्ह मखय् धुंकल, छाय् सना जुयागु ? वरु जिगु नामं पुजा याना व्यु” अले बाग:चायागु स: ताय दया वल—” मामं धा:सा लुधार्ई, लुधार्ई, लु ज्वी धका नकतिनि बैद्यं धयावन—आ:ला रोगथीक जुई धुंकल, छं धन्दा कायमोल, लुया हरेस नय मा:गु दुधका” भचा छुं हा :गु स: ताय मन्त, जिगु मन धुक-धुक मिना भ्यालं छयों पित हया लु धाइ धका न्यना च्वना। “आया-मा ! हरे भगवान् ! गवले लनिगु थ्व स्या:गु ऊँहुँ ... बाबु ल: छको त्वने करवाय ल: थ्युगु ताय दया भचा शान्त जुल, घौ पल्लक जायका बाग:चा चिल्लाय् दंक हाला हल” यो मां... मां ... मां ... लुयाना वना ... लिपा सुकु-सुकु स: वेक ख्वाया हल।

जि तोले: जुया इमिगु छ्ये स्वया लिपा दोजक छ्ये
दुत हया घनेगु स्वया कन्हे खुनु बाग:चायागु छ्ये
घण्टनका घण्टन स्वया च्वंसा धनलक्ष्मी तता:जु खने
मदु, अले मत्स लुमना वैगु" गन वन थे छुया
वन थे ?"

शुन्य मनं लक्ष्य हीनजुया "तुं छ्यांय पाकुं
छ्यांय" यागु स: जक लुमंका धलि निना च्वना, छको
मने गरखेसि च्वना वल लिपा" गव वन थे ? छुया
वन थे ?":नं लुमना वल ।

रोगी-जीवनया परिणाम व सेवा-धर्म—

भिक्षु सुबोधानन्द

संसारे जन्म जुक्व प्राणिपिन्त: रोग धयागु
महा विघ्नकारक शत्रु ख:। निरोगी अवस्थाय अनेक
विचार धारा उत्साह पूर्वक कार्य क्षेत्र संभ्राम याना
मती तातुनागु ज्या सिद्ध याय धैगु आपालं हिक-
मत याना च्वंसां, रोग रूपी शत्रु जीवन लीलाया
न्होने बाढक थ्यंक: वेव सर्वसाधारण व्यक्तिपि
राजा-प्रजा, धनी गरीब, दु:खी, सुखी पण्डित, अप-
ण्डित, सज्जन, मूर्ख, त्यागी, भोगी, म्हाथे जाम्हे-
सितनं सर्व कोर्य बाढक बियाहे तोतीम्ह जुयाच्वन
धायमा:। रोग धयागु संक्षिप्त रूपं निता प्रकार
या दु ।

१—शरीरया अवयवया विपरित जुया दु:ख
वेदना अनुभव ज्वीगु ।

२—मानसिक नाना प्रकारया काल्पनिक चिन्ताय
दुना सदां राग, द्वेष, मोह, काम, क्रोध, लोभ, मान,
ईर्ष्या, इच्छा, लाभ, मय, कुलाचारादि मति भाषा
थे मज्जी धका चिन्तनयाना चान्हं, निहनं प्रतिक्षा-
याना याना: चिन्ता रोगं कयका च्वनीगु ।

थुपि निगुमध्ये असमर्थ भाव खने दइगुयात
शारीरिक रोग धाई । गुप्त चिन्ता हृदयले मि छ्युका
च्वेनेगुयात मानसिक रोग धाई । थुपि निगु रोगनं
संसारे जीवनया विनाश कारक ख:। छगू-मखु-छगू
रोगं सकसितं ज्वना त:गू खनेदु ।

थथे विचार याना खे बले रोगं मुक्त ज्वी मफुगु
थं जागु दु:ख जिवने मेगु छुं विसेष खने मदु । तर

थुजागु स्यूसां हाकनं आश्चय जनक थव ख: कि—
मनुष्य पिनिगु नुगले थुजा थुजागु रोगं कयव थलि
रोगीयात कष्ट ज्वीगु ख:। थुजापिन्त रोगं मुक्त-
याना बीगुहे मानव जातिया महान कर्तव्य ख:
धयागु चेष्टा लुप्त जुयावनी ।

मेपिन्त रोग ज्वी बले रोगीया प्रति छुं छुं हे
वास्ता मदैगु तर थ:त रोग जुल धा:सातु त:धंगु दु:ख
भोग याय मागु र सुनानं हे विचा: मया, रोगीया
उपरे धर्म चेष्टा तथा उपकार याना मन्व्यू धैथे महान
दु:ख ताया भोग याना च्वनी । यदि रोगया दु:ख
धाथेहे स्यूम्ह जूसा ज्वीगु व रोगी सेवा धर्म ख:
धका हृदयले करुणा दुम्हं उपकार मयास्ये स्वया
च्वने फई मखु ।

जगत् गुरु बुद्धनं रोगीयात सेवा उपकार यायगु
त: धंगु धर्म ख: धका धया बिज्यागु जक मखुकि
स्वयं थ:म्हं हे रोगीया सेवा यासे शिष्यपिन्त आदर्श
बिया बिज्यागु दु । उक्ये भी मानव जाति जुया
च्वनापिहंनं थुजागु शिक्षायात हृदयले तथा रोगी
दु:खी पिनिगु दु:ख फुका बीगुली प्रत्येक महानुभाव
पिनिगु परम कर्तव्य धन ख:। सज्जनपिके थव छगु
निवेदन कि —उक्तानु रूपं गुपि मानव जाति वा मेमेपि
अनाथ असहाय प्राणिपिनि जूसां निता प्रकारया
रोगं पिडित जुया च्वंपि भी विश्व बन्धुपित: थ: थ:गु
सक्ति अनुसार सर्व प्रकारं उपकार यायमा: धया जक

वनेगु मखुकि फुगु चाःगु उपकार धर्मया ज्याय् पदार्पण थौंहे याना दीगु असल ज्बी ।

शरीरया रोग निवारण याय्गुली तिवो बी फुपिसं बैद्याचार्य, डाक्टर महाशय पिनिगु सहमतं परोपकार धर्म याय माल । मानसिक रोग निवारण याय्गुली तिवो बी फुपिसं ततःधंपि शान्ति पथया आचार्य जुया च्वंपि-भिक्षु, महात्मा, सज्जन पिनिगु आश्रय द्वारा-धर्माभृतया धुक्कृति बुद्धवचनादि वास सार सारगु ल्यया कया परमार्थ परोपकार धर्म याय् तत्पर ज्बी माल । अलेतिनि मानवया थ्व जन्म कयार्थं संसारे जीवनया सार्थक अवस्था प्राप्त याइपि म्नीनं ज्बी फई । उकर्य रोग लाय्का बीगु ज्या मामुलि मखु धयागु सीका धेवा छगःया वास लं शारीरिक रोगयात निवारण याना बीगु वा छुं छत्वा धार्मिक उपदेश बिया मानसिक रोग लायका बीगु थुकियागु मूल्य-गुपि रागी जुया च्वंपि व्यक्ति खः इमिसं, उपकारया कृत गुण सायद् जीवन भर हृदयले लुमंका तय् फु । समर्थ दुम्ह व्यक्ति जूसा वं नं याःगु गुणया

वदला सेवा धर्म अवश्य पालन याना मकासे सुम्क च्वं च्वने फई मखु । रोगो जीवनया भयंहर दुःख स्वे वठे निरोगी जुया च्वने दर्दगु जीवने तःधंगु आनन्द सुख लाभ जुया च्वंगु तुल्य खः । थुगु बारे सुगत तथागतया उपदेश-प्यंगु महान श्रेष्ठगु घटनां युक्तगु लुमंका तय् वःगु शिक्षा थ्व खः कि—

आरोग्या परमा लाभा—सन्तुष्टि परमं धनं ।
विस्वासा परमा ध्याति—निश्चानं परमं सुखं ॥
अर्थः—निरोगी ज्वोगुथें तःधंगु 'लाभ' मेगु मडु ।
सन्तुष्ट ज्वोगु थें तःधंगु 'धन' मेगु मडु ।
विश्वास दुपिथें तःधंपि 'बन्धु' मेपि मडु ।
निर्वाणथें तःधंगु 'सुख' मेगु मडु ।

उकियानिम्ति—बुद्ध वचनानुसार न्हापां जीवन लाभया लैथं वनेत निरोगी ज्बी फय्के माल । लाभ जूथें सन्तोष धन देके माल । विश्वे विश्वास बन्धु देके माल । सच्चागु शान्ति सुन्न निरति आर्य मार्ग उत्साह पूर्वक वना परम शान्तगु निर्वाण सुख प्राप्ति याय् मागु जुल ।

जीवनया लक्ष्य

श्री नीलवीरसिंह

छु याय्त म्वाना च्वना, थ्व देह कया ?
छु लक्ष्य पूर्ति याय्त ?
धन-दौलत कमाय् याना मोजं च्वनेत ?
तर, मोजं च्वनेगु थाय् मखु थ्व, पासा !
संवर्ष थ्व जीवन, संग्राम भूमि थ्व संसार
कण्टक पूर्ण पथे न्यासि वनाः
कं किं फुक्क चीका,
मार्ग अति सुगम याना बीगु
थ्वहेका जीवनया लक्ष्य पासा !

स्वस्वापासा

खुसि

जगदीशराम जोशि,

खुसि ! छ गुबले दी मखुला ?
नित्य-निरत्नर न्ह्याना च्वंसां
त्यानुगु भाव छु छं मडुला ?
ना छंगु 'खुसि' असा गुबले
थःगु खुसि छं जुई मडुला ?
खुसि ! छ गुबले दी मखुला ?
चन्द्र सूर्यया आदर्श खनाः
उकिया लोभं जुयागु ला ?
मखुसा थथे सदां छाया छ न्ह्याय्गु ?
जीवन यात्राय् दुःख जक सिया
खुसि ! छ गुबले दी मखुला ?

द्वितीय-संगीति

राजावली

देवदत्तया कुमन्त्रण न्यनाः अजातशत्रु राजकु-
मारं थः अबुजु बिम्बिसार जुजुयात निर्देयतापूर्वक
स्यानाः राज्य काल। 'गथे यात अथे दई' धयागु
लोकोक्ति थे' भगवान् निर्वाण जुयाः न्यीप्यदँ (२४)
तक राज यायधुं बले अजातशत्रु जुजुयात नं थःम्ह
पुत्र उदायिभद्र कुमारं प्राण काल। उदायिभद्र
अबुस्याना राज्य कयाः मिखुदँ (१६) तक राज यात।
थ्व जुजुया अनुरुद्ध व मुण्ड धयापिं काय्मस्त निम्ह
दु। थुमिसं नं अबुस्याना राज्य काल। अनुरुद्ध
व मुण्ड निम्ह दाजुकिजापिसं च्यादँ (८) तक राज
यात। थ्वबेलस मुण्ड जुजुया काय् नागदास राज-
कुमारं थः अबु स्यानाः राज्य काल। नागदास जुजुं
न्यीप्यदँ (२४) तक राज यात।

थुकथं वंशपरम्परानिसे' अबुस्याना राज याना
वोपिं जुजुकुल जूयानितिं थुगु कुलयात 'पितृघात-
कवंश' धकानं धाल। नागदास जुजुया समये
जनता व राजकर्मचारीपिनि मने गाक् हे असन्तु-
ष्टता बदेजुल। नागदास जुजुया उपरे जनताया
छुं हे विश्वास तथा भक्ति मन्त। छन्हू नागरिक-
तेसं नागदास जुजुयात सिंहासनं लिक्कयाः सुसु-
नाग धयाम्ह गुणवान्, बुद्धिवान् मंत्री छन्हसित
राज्याभिषेक बिल। थ्व जुजुं प्रजापिनि चित्तबुभे
ज्वीक मिच्यदँ (१८) तक राज यात। सुसुनाग
जुजु स्वर्गवास वंसेलि, जुजुया काय् कालाशोक
राजकुमारयात राज्य प्राप्त जुल। कालाशोक जुजुं
नीच्यादँ (२८) तक राज यात। भगवान् परिनिर्वाणं
सच्छिदँ (१०६) लिपा कालाशोक जुजुया समय जुल।

X X X X

भिक्षु अमृतानन्द, लंका

दुगु समये वैशालि नगरे आपलं आपा वृजिपु-
त्रक भिक्षुपिं दु। इमिसं वैशालि नगरे निम्न किता
लँ (वस्तु) प्रचार यात :—

(१) नेकुली चि ज्यू, (२) निलांगु बीका ज्यू, (३)
प्रमांतर ज्यू, (४) आवास ज्यू, (५) अनुमति ज्यू,
(६) यानातः थं ज्यू, (७) धौ मजुनिगु ज्यू, (८) ऐला
मजुनिगु ज्यू, (९) 'सी' महुगुली फेत्वी ज्यू, (१०)
असर्फिं दां ज्यू।”*

दुगु समये आयुष्मान् काकण्डकपुत्र A. यश
स्थविर वृजिदेशे भ्रमण याःयां वैशाली थ्यंकः बिज्या-
नाः, महावने कूटागार विहारे च्वना बिज्यात।
छन्हू, उपोसथया दिने B. वृजिपुत्रक भिक्षुपिसं
उपोसथागारे C. भिक्षुसंघया दधवी लः जाय्क दुगु
कंसिया थल छगः तयाः, वैशालीचर्वपिं उपासकपित
थथे धालः—

* (१) कप्पति सिंगिलेण कप्पो, (२) कप्पति द्वंगुल
कप्पो, (३) कप्पति गामन्तर कप्पो, (४) कप्पति आवास
कप्पो, (५) कप्पति अनुमति कप्पो, (६) कप्पति आचिण्ण कप्पो
(७) कप्पति अमथित कप्पो, (८) कप्पति जलोगिपातुं, (९)
कप्पति अदसकं निसिदने, (१०) कप्पति जातरूपजतं।—

[चूलवग्ग]

A. आयुष्मान् काकण्डकपुत्र यश भिक्षु तथागत खंम्ह
आनन्द महास्थविरया शिष्य खः। थुगु समये आनन्द महा-
स्थविरया शिष्यपिं यश भिक्षु स्मेत खुम्ह दुगु जुल। यथाः—
सर्वकामी, साल्ह, रेवत, खुज्जसोमित, यश, तथा सन्भूत।

अनुरुद्ध महास्थविरया शिष्यपिं निम्ह दुगु जुल। यथाः—
वासभगामिक व सुमन। थ्व च्याम्हं महास्थविरपिं भगवान्
खंपिं खः। [महावंश ४-५७, ५९]

B. स्व, लेखकया धम्मपदट्टकथा, बोधिनी पृ० १३।

C. भिक्षुपिनि विनयकर्म यायूत विशेष विधानपूर्वक दय्-

कातःगु स्थान।

“उपासकपिं, संघयात लुँ, वह, दां ध्यवा छुषी मन्दु व्यू, छटकासां व्यू, छमोहसां व्यू, बामोहसां, व्यू, संघपिनि परिष्कारादिया निनि उपकार ज्वी D.”

वृजिपुत्रक भिक्षुपिनि थव खँ न्यनाः आयुष्मान् काकण्डकपुत्र यश भिक्षुं उपस्थित उपासकपित थथे धालः—

“उपासकपिं ! संघयात कार्षापणादि बो मते । श्रमण शाक्यपुत्रपित दां ध्यवा मज्जू । न श्रमण शाक्यपुत्रपिसं दां ध्यवा स्वीकारयाः न ग्रहणयाः । वसपोलपिं लुँ-वह दां ध्यवाया सम्बन्ध ब्याक तोता वोपि खः A ।”

थथे धालनं वैशाली च्वपिं गुलि उपासकपिसं लुँ बिल, गुलिसिनं दां बिल, गुलिसिनं ध्यवा बिल । वयां कन्है खुनु वृजिपुत्रक भिक्षुपिसं व प्राप्त जूगु लुँ, वह, दां ध्यवा ब्याकं भागथला भागं थच्छि इना काल । आयुष्मान् काकण्डकपुत्र यश भिक्षुयात नं, ‘ना थत्र आवुसो छंगु भागे लावोगु लुँ’ धका बिल । किन्तु वसपोलं, ‘जितः लुँ-वह, दां ध्यवाया आवश्यकता मदु, न जिं थुजागु वस्तु ग्रहण याः’ धया स्वीकार मया । आयुष्मान् यश भिक्षुया खँ न्यना वृजिपुत्रक भिक्षुपिनि मने तिक्र मिन । अले इमिसं थव आयुष्मान् यशं श्रद्धालु सुप्रसन्न उपासकपित म्बामदुगु खँ न्यंका इमित अप्रसन्न यात

D. देथावुसो संघस्स कहापणम्पि, अड्ढम्पि, पादम्पि, मासकरूपम्पि, भविस्सति संघस्स परिक्खारेण करणीयन्ति ।—
[चूलवग्ग]

A आवुसो अदत्थ संघस्स कहापणम्पि, अड्ढम्पि, पादम्पि, मासकरूपम्पि । न कप्पति समणानं सक्यपुत्तियानं जातरूपरजतं न पतिगण्हन्ति समणा सक्यपुत्तिया जातरूपरजतं । निक्खित्त मणिसुवण्णा सक्यपुत्तिया, अपेत जातरूपरजतन्ति—[चूलवग्ग]

अकिं म्हीसं थत्र भिक्षुयात प्रतिसारणीय कर्म B (उपासकपिके क्षमापवंकेगु ज्या) याय्नु’ धयाः आयुष्मान् यश भिक्षुयात अथेयात । अले आयुष्मान् यश भिक्षुं वृजिपुत्रक भिक्षुपित थथे धालः—

“आवुसो भगवानं प्रतिसारणीय-कर्म फयाच्वंम्ह भिक्षुयात अनुदूत वीमाः धका धयातःगु दु, अकिं जितः नं अनुदूत भिक्षु छम्ह व्यू ।”

वृजिपुत्रक भिक्षुपिसं संघयापाले भिक्षु छम्हसित सम्मत यानाः अनुदूत बिल । आयुष्मान् यश भिक्षु अनुदूत भिक्षुलिसे वैशाली नगरे वनाः अनच्वंपि उपासकपित थथे धालः—

“भो उपासकपिं, जिं छिकिपिन्त बोबिल, छिकिपिनि श्रद्धा दूषण यात, छिकिपिन्त अप्रसन्न यात; गुम्ह जि अधर्मयात अधर्म, धर्मयात धर्म, अविनययात अविनय व विनययात विनय धाईम्ह खः ।”+

अन आयुष्मान् काकण्डकपुत्र यश भिक्षुं उपासकपित निम्न खँ कन—

उपासकपिं ! शाक्यमुनी बुद्ध श्रावस्ती जेतवन विहारे विज्यानाच्वंगु वखते छन्हू वसपोलं भिक्षुपित थथे आज्ञा दय्का बिज्यात—“भिक्षुपिं ! प्यता कारणं याना चन्द्र सूर्यया रश्मि, तेज बुलुसे च्वना वनी । यथाः—सुपाय्, हिऊँ, कुँ तथा राहु । थवथे तुं भिक्षुपिं ! श्रमण ब्राह्मणपिनि तेज, रश्मि बुलुसे

B उपासक पक्षया श्रद्धा स्यनीगु ज्या अथवा खँ तथा इमित अप्रसन्न याःम्ह भिक्षुयात भिक्षुसंघपिसं व उपासक पक्षयाके क्षमापवंके छइगु विनय-कर्मयात ‘प्रतिसारणीय कर्म-प्रतिसारणीय कर्म’ धाई । क्षमापवं वनीम्ह भिक्षुलिसे मेम्ह भिक्षु छम्ह पासा छ्यमाः; थयात अनुदूत धाई ।

+योहं अधम्मं अधम्मोति वदामि, धम्मं धम्मोति वदामि, अविनयं अविनयोति वदामि, विनयं विनयोति वदामि । —[चूलवग्ग]

चवनीगु कारण नं प्यता दु, यथा:—सुरापान, मैथुन धर्म, दां-ध्यवा प्रतिग्रहण तथा मिथ्या जीविका ।”

छगू समये भगवान् बुद्ध राजगृहे वेणुवन कलन्द-कनिवापे विज्याना चवन । उगु बखते राज-दरबारेअ-नेक राज-पुरुषपि मुनाः, श्रमण शाक्यपुत्रपित दां-ध्यवा ज्यू, इमिसं दां-ध्यवा ग्रहणयाः, स्वीकारयाः धका खँ लहानाचवन । अले मणिचूड धयाम्ह द्वारेनं उगु परिषद्द्यात थथे धालः—“आर्यपि ! आमथे धाय्मते, श्रमण शाक्यपुत्रपित दां-ध्यवा मज्जू, न वसपोलपिसं दां-ध्यवा ग्रहणयाः, न स्वीकारयाः । वसपोलपिसं उजागु लुं, वह, दां-ध्यवाया सम्बन्ध व्याक तोता विज्याय् धुं कल ।” थ्व हँयात राज पुरुषपिसं स्वीकार यात ।

अले मणिचूड द्वारे भगवान्याथाय् वनाः, वस-पोलयात वन्दनायानाः छखे फेतुना थःम्हं राजन्तःपुरे राजकुमारपित वगु खँ व्याकं कनाः थथे न्यतः—

“छु भन्ते, जि भगवान्या उपदेशानुसार खँ कनला ? छलपोलपित निन्दाज्वीकथं खँ जा मकंला ? अथवा छलपोलपिसं मकंगु, मधाःगु खँ जा मकंला ?”

“ठीकजू मणिचूड, छं धाःगु खँ, आमथेहे खः । थुकी छुं दोष मदु । न छं भगवानं मधाःगु खँ कन । न गामणी, श्रमण शाक्यपुत्रपित दां-ध्यवा योग्य जू, न इमिसं उकियात ग्रहण याई । गुम्हसित गामणी, दां-ध्यवा योग्य ज, उम्हसित पंचकामगुण नं योग्य ज्यू ।* थ्वनं छं सीकाका कि गुम्हसित पञ्चकामगुण ज्यू, उम्हसिया धर्म अवश्यनं अश्रामाण्य अशाक्य पुत्रीय । हानं गामणी, धाय्माःम्हस्यां धाय् मालेमाः, पुरुष माःम्हस्यां पुरुष मालेमाः, गाडा माःम्हस्यां गाडा-मालेमाः धका धाय् । परन्तु गामणी, छुकथंहे जि दां-

ध्यवा ग्रहण याय् योग्य, परिवेषण याय् योग्य धका धाय्मखु ।”†

उपासकपि ! थ्वनं जि सियाकि छगूसमये भग-वान् राजगृहे विज्याना चवंवले उपनन्द शाक्यपुत्रया कारणे वसपोल समन्तभद्रं दां-ध्यवा मज्जूगु शिक्षा-पद दयकाविज्यात ।

थुजागु खँ कनीम्ह जि उपासकपि, गुम्हस्यां उपा-सकपिन्त बोविल, उपासकपिनि श्रद्धा-दूषण यात तथा उपासकपिन्त अप्रसन्न यात—गुम्ह धर्मयात धर्म, अधर्मयात अधर्म, विनययात विनय, अविनययात अविनय धाईम्ह खः ।

आयुष्मान् काकण्डकपुत्र यश भिक्षुया थुगु खँ न्यनाः वैशालीच्वंपि उपासकपि सकलें प्रसन्न जुया थथे धालः—

“छम्हमात्र आर्य काकण्डकपुत्र यश भिक्षु श्रमण शाक्यपुत्र खः, मेपिं सकलें अ-श्रमण अशाक्यपुत्रोय । चवना विज्याहुं भन्ते छलपोल वैशाली, जिमिसं छल-पोलयात चतुप्रत्यय द्वारा* उपस्थान याय् ।”

थुगुप्रकारं वैशाली च्वंपि उपासकपित समभेयाका आयुष्मान् काकण्डकपुत्र यश भिक्षु अनुदूत भिक्षुलिसे विहारे ल्याहाँवन ।

अले वृजिपुत्रक भिक्षुपिसं अनुदूत भिक्षुयाके, ‘यश भिक्षुं उपासकपिके क्षमा फवनला’ धका न्यंसेलि अनुदूत भिक्षुं थथे धालः—

“गन आयुष्मान्पि क्षमाफवनेगु खँ ! भन्दकले उपासकपिसं भी सकसितं अ-श्रमण अशाक्यपुत्रीय यानाः, आयुष्मान् काकण्डकपुत्र यश भिक्षु छम्हसित-जक श्रमण शाक्यपुत्रीय यात ।”

[बाकी पृष्ठ ७१]

* यस्स खो गामणी, जातरूपरजतं कप्पति पञ्चपिकाम-गुणा कप्पन्ति । [चूलवग्ग]

† नत्वेवाहं गामणी केनचि परियायेन जातरूपरजतं सादितव्वं परियेसितव्वन्ति वदामि ।—[चूलवग्ग]

* एव, लेखकया धम्मपदट्टकथा, बोधिनी पृ० १७

“संस्कृति”

—भिक्षु अश्वघोष, लंका

संस्कृतिया अर्थ साधारणरूपं जातीय चाला-
बालायात धाय्फू। गुबलेसं महिलिगु, छगूहे खया-
च्चनीगु वस्तु अथवा धर्म समूहयात संस्कृति धाई-
मखु। हेतु-प्रत्यय लाभ जूजुथे हिलावनीगु, बदले
जुयावनीगु उपकरण वस्तुयात व धर्मसमूहयात अथवा
मानवयात दोनतत्वं उच्चस्थाने यंकेगुयात संस्कृति धाई।
विशेषयाना संस्कृति धयागुली शिष्टाचार, सभ्यत्व,
चारित्र-वारित्र, नाट्य, संगीत, चित्रकला, शिल्पकला
व दर्शन नं दुथ्यावं।

प्रत्येक मनूतेसं थःथःगु ‘संस्कृति’ रक्षायाय्गु नाप
नापं परिष्कृत याय्गु नं कर्तव्य भापीमाः। संस्कृति
रक्षायाइपिसं थव विचार याय् फय्केमाः कि थव भीगु
‘संस्कृति’ सभ्य-लोकया न्होने तय्ज्युगु खःलाकि
मखु ? थव संस्कृति भीगु जीवनयात लोला मलोला ?
न्हापांसिं अथेहे मपाय्क दया वयाच्चंगुलाकि
अथवा पापां वयाच्चंगु ? थुगुपाखे ध्यान मतःसे
केवल ‘भीगु संस्कृति’ जक धया समययात हेला यात
धाःसा, उम्ह व्यक्ति सभ्यलोकया हास्यथल ज्वा।
छाय्धाःसा संस्कृति शब्दं हे थःगु स्वभावयात व्यक्त
यानाच्चंगु दु। किन्तु थया छगू विचित्र शक्ति
थक्कि कयौं दँनिसैं पाना पाना वयाच्चंसां ‘वहे खः’
धाय्का च्वनीगु। संस्कृतिया थव प्राण खः।

आदिकाळयापि मनूतेपाखे छक्व मिखा तिसिना
लिफःस्वत धाःसा इमिगु संस्कृतिहे वने च्वनेगु,
कचिलाः नयेगु, पचिनांगां च्वनाः थासं थासे वनेगु।
क्रमशः इमि विचार च्वे थाहाँवन। न्हापा याना-
वयाच्चंगु ज्या तोता हल। न्ह्यपुयात सुमुक तये
मबिल। फलस्वरूप वसतं पुनाहल, जंगली जीव
जन्तु, वा-फय् व नेभालं बचेज्जीत छ्वाख्यरं पकखालं
बाहुयेका छ्ये दय्का हल। लिपाजूलिसे भयाप्वाः नं

तयाहल। क्रमशः मानवया विचार विकसित जुल।
थौं जूबले फय् उखे-थुखे वनीगु भयाप्वाः नं दय्का
हल। थःके मदुगु खंलिसे कया कया थःगु वात, पित,
करुयात ल्वेक थःगुहे थासाय् धालेयाना यंकल।

भी नेपालीते संस्कृतिले नं खनेमदय्क हित्तु हिला-
वंगु यक्व दु। किन्तु नेपाली-संस्कृति धयागु न्हाप,
लिपा, आः वहे खः। थनिं १५, २० दँ न्हापा नेपाया
तत्व गय्खः, आः वर्तमान नेपाया तत्व गय्खः।
छक्व भोखाय् बोबले नेपाली-संस्कृति गुलि रूप
हीकल। गुलि चाला-बाला हिलावन अय्सां ‘नेपाली-
संस्कृति’ ‘नेपालि-संस्कृति’ हे जुयाच्चन।

भद्रकल्पीय बौद्ध-संस्कृतिया जन्म मध्य भारते
जुल। तर थौं व संस्कृति अन मदु। संस्कृतिया
पुसाहे नं मन्त। भगवान् बुद्ध परिनिर्वाण जुया
सच्छिति दँ दुबले भिक्षुपिनि द्धवी भेद प्यांहाँ बल।
थव भेद भिच्यागू तक्क नं दयावन। थव बेलस
बौद्ध-संस्कृतिया रूप-रेखा विभिन्न थासाय् धालेजुया
वन। फलस्वरूप कालान्तरे विशेषता क्यनेगु नापं छं
मदयावंगु थें च्वंक संमिश्रण जुयावन।

गपाय्चकं ल्वाकज्याना वन धाःसा बुद्ध खण्डित
वैदिक याग-होम मंत्रादि पुरोहितवृत्ति हानं जगकाल।
गुकिया फलस्वरूप बौद्ध संस्कृतिया विशेषता हे छुं
खनेमदया वन—गथे थौं अद्यापिभीथाय् जुयाच्चन।
थुखे थथे जुल धयां उखे नाशिक योनकते आक्रमणं
संस्कृतिया न्हाय्कं व्याककं कुचा-कुचायानाः पुरा-
तत्वया स्वरूपे तय् यंकल।

शाक्यमुनी बुद्धया परिनिर्वाणं निसः व भिच्या-
दँति लिपा हानं छक्व बौद्ध-धर्मया व संस्कृतिया
प्रभाव व प्रसार सकभतं फैले जुयावन। सम्राट्
अशोक, बौद्ध-धर्मं दोक्षित ज्जीधुंसेली वसपोल, हरएक

बौद्ध-तीर्थस्थाने चाह्य वन । वंथाय् तक्क थःगु
चिया स्वरूपे शिलास्थम्भ तथाथकल, गुर्कियाना थौं
पुलांगु मिखा लुयावल । थुलिजक मखु धर्माशोक
जुजुं याःगु ज्या; परन्तु देश-विदेशे संघदून नं छूत ।
विहार चैत्य नं आपालं आपा द्यकल । वहे धर्मा-
शोकया कृपां थौं बुद्धया मूल धर्मया भण्डार पालि
त्रिपिटकया रक्षा व परिशीलन लंका, बर्मा, स्याम व
केम्बोदियादि देशे जुयाचचन । गथे कि म्मी नेपाले
पाश्चात्य संस्कृति बौद्ध साहित्यया सुरक्षित जुयाचचन ।
थुलिजक मखु सम्राट् अशोकया न्यागः स्थूर (स्तूप)

नं जीवित हे दनि ।

चीन, जापान व तिब्बत आदि देशे नं म्मीथाय् थें
लिया प्याहाँवोगु 'त्रैतुल्य' अथवा महासाधिक नामं
प्रख्यात जूगु धर्मया प्रचार जुल थौंथा युगे उपर्युक्त
प्रकारं प्याहाँवोगु हरएक शाखा-प्रशाखायात महायान
नामं सम्बोधन यानाचचन । चीन आदि देशे व
म्मीथाय् च्वंगु महायान संस्कृतिस आपालं अन्तर तु ।
छगू हे शाखाया कक्षात जुयानं म्मीथाय् जक पाः
छाय्धाःसा—वैदिक संस्कृतिया बाहुल्य संमिश्रणतां
याना ।

कवि !

—भाजु मणिक बहादुर

मस्यु छु फसंथें थ्व देशे
फुक्कसिगु न्हाय्पने स्वांपूगु,
खँला मस्यु थ्व देशे फुक्कं
कार्थे हालाजगु खना—व,
खँला हुँकन कवि ख्वया च्वंगु !
मिखां धर धर ख्वबि धाः हाय्का

अय्ला गुलुथें ध्यय ध्यय च्चीकाः
चेतन छुं मने यदय्काः
सीम्ह गोतूथें गोत्वी त्यंगु
खना वं थ्व देशया परिस्थिति
खँला हुँकन कवि ख्वया च्वंगु !
मिखां धर धर ख्वबि धाः हाय्काः

भः भः धाःगु चन्द्र व नगुयात
क्यु क्यु वःगु सुपाय् स्वयाः
गंगु, नाङ्गासिमाया क्वसं
कलकल न्हागु खुसि सिथे च्वनाः
अविरल खुसिया ख्वबि धाः हाय्काः
खँला हुँकन कवि ख्वया च्वंगु

ध्व खँ न्यनाः वृजिपुत्रक भिक्षुपिसं, 'आवुसो, ध्व आयुष्मान् यश भिक्षुं भीगु सम्मति मकासे उपासक-पित खँकन; उकं म्हीसं ध्वयात उक्खेपणीय कर्म^A वायु धका सलाह यानाः भिक्षुपिं सकलें सीमा-गृहे मुन।

आयुष्मान् काकण्डकपुत्र यश भिक्षु आकाशे थाहा वनाः कौशम्बी उगस्थित ज्वन। अन आयुष्मान् काकण्डक पुत्र यश भिक्षुं पावाय् च्वंपिं व दक्षिणापथ अवन्ती च्वंपिं भिक्षुपिन्त थथे सूचना विया छ त :—

“अधर्म व अविनयया प्रचार ज्वी न्ह्यो, धर्म व विनयया प्रतिक्षेप ज्वी न्ह्यो; अधर्मवादी व अविनय-वादीपिं सबल जुयाः धर्मवादी तथा विनयवादीपिं दुबल ज्वी न्ह्यो—ध्व अधिकरण (विवाद, ल्वापु) छिने याय्त छलपोल आयुष्मान्पिं विज्याय्माल B।”

उगु समये आयुष्मान् साणवासी सम्भूत स्थविर अहोगंगा पर्वते च्वना च्वंगु जूयानिति आयुष्मान् यश भिक्षु अन वनाः, आयुष्मान् सम्भूत स्थविरयात वन्दना यानाः, वैशाली च्वंपिं भिक्षुपिसं धयाजूगु याना जगु खँ व्याक कनाः, 'अधर्म व अविनयया प्रचार ज्वी न्ह्यो ध्व अधिकरण म्हीसं छिने 'याय्माल' धका निवे-दन यात। आयुष्मान् सम्भूत 'खः' धका लिसः बिल।

अले अन, पावाय् च्वंपिं धुतंगधारी^C अर-हत्पिं^D ख्वीम्ह (६०) व दक्षिणापथ अवन्ती च्वंपिं चय्म्ह (८०) अरहत् भिक्षुपिं थ्यंकः वल।

A संघसभां पित्तिनेगु विनय कर्मयात उक्खेपणीय-कर्म धई।

B आगच्छन्तु आयस्मन्तो, इमं अधिकरणं आदियिस्साम पुरे अधम्मो दिप्पति धम्मो पाटिवाहीयति, अविनयो दिप्पति विनयो पाटिवाहीयति, पुरे अधम्मवादिनो बलवन्तो होन्ति धमवादिनो दुब्बला होन्ति, अविनयवादिनो बलवन्तो होन्ति विनयवादिनो दुब्बलाहोन्ति। — [चूलवग्ग]

C स्व, लेखकया धम्मपदद्वकथा, बोधिनी पृ० ३२।

D स्व, लेखकया धम्मपदद्वकथा, बोधिनी पृ० ४।

निमंत्रित भिक्षुपिं सकलें वय्धुसँलि सकलें मुनाः 'ध्व अधिकरण साब छाः, अतएव ध्व अधिकरण छिने याय्त सुया वः काय्माली ? गथे याय्माली ? धयागु इत्यादि सलाह यात।

उगु समये आयुष्मान् रेवत स्थविर सोरेय्ये च्वं च्वन। रेवत स्थविर, उगु समये दुपिं भिक्षुपिं मध्ये छम्ह तद्धंम्ह पण्डित, धर्मधर, विनयधर मातृकाधर प्रतिसम्भिता लाम्ही* अरहत् खः। अतः स्थविरपिनि मने रेवत महास्थविरया सहायता काय्गु विचार लुल। उखे सोरेय्ये च्वना च्वंम्ह रेवत महास्थविरं, अहोगंगा पर्वते च्वनाः, स्थविरपिसं सलाह याना च्वंगु खँ दिव्य-ज्ञानं सीकाः, 'ध्व विवाद साब छाः, थुकी तक्कना च्वनेगु ठीक ज्वी मखु' धयागु विचार लुयाः वसपोल रेवत महास्थविर सोरेय्यं संकाश्य वन। स्थविर भिक्षुपिं नं उलि सलाह याना रेवत महास्थविर नापलाय् धका अहोगंगा पर्वतं सोरेय्ये वन। अन वसपोलयात नापमलासँलि संकाश्य वन। रेवत महास्थविर अनं नं कान्यकुब्ज वन धयागु समाचर न्यना इपिं नं अन वन। थुगु प्रकारं वँव स्थविरपिसं रेवत महास्थविरयात सहजातिस नापलाकल। अले अन साणवासी सम्भूत स्थविरं आयुष्मान् यश स्थविरयात थथे घालः—

“आयुष्मान् ! ध्वसपोल रेवत महास्थविर बहुश्रुत, धर्मधर, मातृकाधर तथा व्यक्त पण्डित खः। यदि म्हीसं वसपोलयाके प्रश्न यात धाःसा छगू प्रश्नयात हे चच्छि बीका बोफु। अकिं वसपोलया शिष्ययात आखब्बंके सिधय्वं छं व किता-वस्तुया बारे वसपोल-याके प्रश्न याः।”

“हवस् भन्ते” धया आयुष्मान् यश स्थविरं सम्भूत स्थविरयात लिसः बिल।

* स्व, लेखकया धम्मपदद्वकथा, बोधिनी पृ० ४४।

लिपा, रेवत महास्थविरं थःम्ह शिष्ययात आखः
ब्बंके धुंकेवं, यश स्थविरं वसपोलयात वन्दना यानाः
थथे प्रश्न यात :-

(१) न्यकुली चि ज्यूला भन्ते ?

छु धयागु थ्व आवुसो ?

भन्ते ! चि मद्दुगु थासे न्यकुली चि
तयाः यंके ज्यूलाकि मज्यू धयागु ।

मज्यू आवुसो ।

(२) निलांगु बीका ज्यूलाले भन्ते ?

छु धयागु थ्व आवुसो ?

भन्ते ! निलांगु किपालु ताःहक ज्वी धुंका बान्हि लिपा
नय् ज्यूलाकि मज्यू धयागु ।

मज्यू आवुसो ।

(३) ग्रामांतर ज्यूलाले भन्ते ?

छु धयागु थ्व आवुसो ?

भन्ते ! गामे वने धका भोजन याईम्ह भिक्षं
'गात' धका थःम्हं प्रतिक्षेप याय् धुंगु पदार्थ विना
उपायं हानं नय् ज्यूलाकि मज्यू धयागु ।

मज्यू आवुसो ।

(४) आवास ज्यूलाले भन्ते ?

छु धयागु थ्व आवुसो ?

भन्ते ! छगूजक सीमा-गृह दुथाय् च्वं पि
विभिन्न आवासिक भिक्षुपिसं अलग अलग उपोसथ*
याय् ज्यूलाकि मज्यू धयागु ।

मज्यू आवुसो ।

(५) अनुमति ज्यूलाले भन्ते ?

छु धयागु थ्व आवुसो ?

भन्ते ! लिपा वईपिं भिक्षुपिनि अनुमति
काय् धयागु मती तयाः छथ्व अलग संघपिं मुनाः
उपोसथकर्म याय् ज्यूलाकि मज्यू धयागु ।

मज्यू आवुसो ।

(६) यानातः थें ज्यूलाले भन्ते ?

छु धयागु थ्व आवुसो ?

भन्ते ! थ्व जिमि उपाध्यायपिसं यानातःगु
वा यानावोगु, थ्व जिमि आचार्यपिसं यानातःगु वा
यानावोगु धका थःम्हं नं अथेहे याय् ज्यूलाले
मज्यू धयागु ।

गुलिं ज्यू, गुलिं मज्यू आवुसो ।

(७) धौ मजुनिगु ज्यूलाले भन्ते ?

छु धयागु थ्व आवुसो ?

भन्ते ! भोजन याःम्हस्यां गुगु दुरु 'गात'
धका प्रतिक्षेप याय् धुंगु, लिपा वहे दुरु धौ मजुनिवं
त्वने ज्यूलाले मज्यू धयागु ।

मज्यू आवुसो ।

(८) ऐला मजुनिगु ज्यूलाले भन्ते ?

छु धयागु थ्व आवुसो ?

भन्ते ! ऐला दय्केत धका प्वक आदि थुया
तःगु, धास्यें ऐला मजुनिगु थ्व आदि तथा मेगु नं
सिसा-बुसां दय्कातःगु अमलदुगु पदाथं त्वने ज्यूलाले
मज्यू धयागु ।

मज्यू आवुसो ।

(९) 'सी' (=किनारा) मद्दुगुली (लम्पत् चाय्)

फेत्वी ज्यूलाले भन्ते ?

मज्यू ? आवुसो ।

(१०) असर्फी दां ज्यूलाले भन्ते ? *

* थ्व भिक्ता-वस्तुया बारे ल्हासायागु सफुली थथे दुः—

(१) विस्मय प्रकाश यायूत 'अहो !' आदि शब्दं घोषणा
यायूगु (२) धार्मिक ज्या-खँय् हषित जुयाः चिचचे यायूगु,
(३) वँ म्हुया बुँज्या यायूगु, (४) यावजीविक समानगु 'चि'
यावकालिक वस्तुलिसे नयगु, (५) छगू योजन अथवा बागु
योजनति वनाः 'लें वनाच्चवनापिं' धका नयगु, (६) 'गात'
धका प्रतिक्षेप यायूधुंगु वस्तु निपतिचां कयाः नयगु, (७)
प्यां हि त्वनिगु थें उसाय् मद्दु धयाः ऐला-थ्वं त्वनेगु,
(८) दुरु गुलि दु ऊलितुं मही त्वाकछ्याना बान्हिलिपा
त्वनेगु, (९) पुलांगु लंपत्चाय् च्वंगु काप तथागतया ल्हाति
कोलाछिति मकासे न्दुगु लंपत्चा दय्केगु, (१०) लुँ वद
कायूगु इत्यादि थ्व भिक्ता व्याक ज्यू ।—[बौद्धलमया १३-७]

* स्व, लेखकया धम्मपदट्टकथा, बोधिनी पृ० १३ ।

मज्जू आवुसो ।

भन्ते ! वैशालीच्चंपि वृजिपुत्रक भिक्षुपिसं उप-
र्युक्त भिक्ता खं 'ज्यू,' धका प्रचार याना च्वन ।
अधर्म व अविनयया प्रचारज्जी न्ह्यो भीसं थ्व
अधिकरण छिने याय्माल भन्ते । 'खः आसद्धो'
धका रेवत महास्थविरं आयुष्मान् यश स्थविर-
यात लिसः बिल ।

x x x

उखे वैशालीच्चंपि वृजिपुत्रक भिक्षुपिसं आयु-
ष्मान् काकण्डकपुत्र यश भिक्षुं थ्व अधिकरण विनि-
श्रय याय्त् पक्ष माःजुल तथा पक्ष नं प्राप्त जुल
धयागु खं ताल । इमिसं नं थथे मती तलः—“थ्व
अधिकरण साव छाः, भीसं नं सुंगुम्हस्या पक्ष प्राप्त
याय्मालि, गुकिं भीगु पक्ष सबल ज्वी ।”

थुलि मती तयाः इमिसं थथे सलाह यातः—

“थ्व रेवत महास्थविर थौं कन्हे बडो तद्धंहा
विद्वान खः, थ्वसपोल धर्मधर विनयधर नं खः, अकिं
यदि भीसं थ्वसपोलया पक्ष प्राप्त याय्फत धाःसा
भीगु पक्ष बल्लार्इ ।”

थुलि सलाह यानाः इमिसं रेवत महास्थविर-
यात लोभ क्यनेया लागी श्रमणपित माःगु चीव-
रादि अनेक परिष्कार मुंकल । परिष्कार मुंकाः
इपि रेवत महास्थविरयाथाय् वने धका दोंगाचाय्
च्वनाः सहजाति वन ।

उगु समये सहजातिस साल्ह स्थविर च्वना च्वन ।
छन्हू एकान्ते च्वनाच्चंबले वसपोलं वैशाली च्वंपिनि
विवादया खं तायाः, 'थुपिं मध्ये सु धर्मवादी खनि'
धका धर्म व विनयया खंलिसे दौजेयाना बांलाक
विचार याना सोबले 'पावाय्च्चंपि भिक्षुपिं धर्मवादी'
धयागु निश्रय यात ।

वैशालीच्चंपि वृजिपुत्रक भिक्षुपिं श्रमण-परि-

२०७०
ष्कारं च्वनाः रेवत महास्थविरयाथाय् वनाः वस-
पोलयात दन्तवत् याना थथे धालः—

“कयाविज्याहुं भन्ते, छलपोलयात माःगु परि-
ष्कार चाहे संवाटि चाहे उत्तरासंग ।”

रेवत महास्थविरं, “जिके सकतां दु आवुसो,
जितः छुं माःगु मदु” धया छतानं परिष्कार कया
विमज्या ।

थुगु समये रेवत महास्थविरयाथाय् वसपो-
लयात उपस्थान याईम्ह उत्तर धयाम्ह भिक्षु छम्ह
दु, उपसम्पदा वर्षं न्यीदं (२०) दुम्ह । महास्थविरं
परिष्कार छतानं मकासेलि वृजिपुत्रक भिक्षुपिं आयु-
ष्मान् उत्तरयाथाय् वनाः थथे धालः—

“आयुष्मान् उत्तर छपित माःमाःगु परिष्कार
कया विज्याहुं ।”

किन्तु उत्तर स्थविरं छुं मका ! अले वृजिपु-
त्रक भिक्षुपिसं थथे धालः—

“आयुष्मान् ! भगवान्या पालाय् भगवान्-
यात सुंगुम्हस्यां परिष्कार चढे याईबले यदि भग-
वानं स्वीकार मयात धाःसा मनूतसें, आनन्द
स्थविरयाथाय् वनाः, ‘भन्ते थ्व परिष्कार भगवान्-
यात धका हयागु किन्तु वसपोलं स्वीकार याना कया
विमज्या, अकिं छलपोलं स्वीकार याना कया
विज्याहुं गुकिं याना भगवान्यात चढे यानागु
थें ज्वी, छलपोलयात नं चढे यानागु ज्वी’ धयाः
आनन्द स्थविरयात चढे याई । अकिं छपिसं नं
ग्रहण याना कया विज्याहुं, गुकिं यानाः जिमिगु मने
महास्थविरं हे ग्रहणयाना विज्यागु थें ज्वी” धया
अनेक बार जित्ति यात । तःसकं जित्तियाग्गलि उत्तर
स्थविरं उत्तरासंग छपू कयाः, छाय् छु कारणे वयागु
धका न्यन । मेता छुं मखु आयुष्मान्, महास्थविर
रेवतयात छपिसं छक केवल “पूर्वपाखे तथागतपिं
जन्म जुयू अकिं पूर्वपाखेच्चंपि भिक्षुपिं धर्मवादी,

पावायूच्वंवि भिक्षुपि अधर्मवादी धका भिक्षुसंघ
सभाय् धयाविज्याहुँ धका” थुलि खँ न्यंका विज्याहुँ ।
‘ज्यु’ धयाः रेवत महास्थविरयाथाय् वनाः उत्तर
स्थविरं अथे धाल । रेवत महास्थविरं, “बरो
जितः थथे धाः वईम्ह ! थः जक अधर्मे च्वनां मगाः
जितः नं अधर्मे तय् धका जुयागका मखुला ?”
धयाः थम्ह शिष्य उत्तर भिक्षुयात पितिनाछुत ।
वृजिपुत्रक भिक्षुपिसं उत्तर भिक्षुयाके रेवत महास्थ-
विरं छु धाल धका न्यंसलि आयुष्यान् उत्तरं थथे
धाल :—

“धत्तेरी आवुसो, छिपिजक अधर्मवादी जुयां
मगाना जितः नं अधर्मवादी याय्त सनागुला ? जितः
रेवत महास्थविरं पितिना हल ।”

“मखु आयुष्मान्, छपिं उपसम्पदां न्यीदँ (२०)
दुम्ह छम्ह महास्थविर मखुला ?”

“खःसां जिमिसं गौरवणीय थः आचार्यपिनि
आश्रय मतोता ।”

थुलिखँ न्यनाः वृजिपुत्रक भिक्षुपि सकले अस-
न्तुष्ट जुयाः रेवत महास्थविरया पक्ष काय्मफया
निराश जुयाः वैशाली तुं ल्याहाँ वन ।

थुगु समये कालाशोक जुजु विशेषयाना वृजि-
पुत्रक भिक्षुपिनि खँ न्यनीम्ह जयाच्चन । अकिं
वृजिपुत्रक भिक्षुपि पाटलिपुत्रे वनाः जुजुयात थथे
चुकुलि यात :—

“महाराज, जिमिसं रक्षायाना तयागु महाधने
च्वंगु गन्धकुटि बिहार काय् धका गामेच्वंवि भिक्षुपि
वयाच्चन । कृपया इमित गना विज्याहुँ ।”

जुजुं थव खँ न्यना माःगु ज्याखँ यात । उखुनुया
रात्री जुजुं साब ग्यानापुसेच्वंगु म्हगसे खन ।
जुजु ग्यानाः दन । दना थथे मतीलवीकल—

‘थव छु धयागु म्हंगुल्या ! जितः छु ज्वीनल्या !’
थवबेलस जुजुया क्यहँ नन्दा थेरी — अरहत्नी—

वयाः दाजुम्हसित धैर्य बिया थथे धाल* :—

“महाराज ग्याना विज्याय् मते, थव छुनं मखु
कुसंगतया फल खः । छपिसं गुपिं भिक्षुपिनि पक्ष
कथा विज्यात, इपिं भिक्षुपिं धर्मवादी विनयवादीपि
मखु । अकिं धर्मवादी विनयवादी भिक्षुपिके क्षमा-
पवना वसपोलपित त्यवा बियाः तथागतया शासन
रक्षायाना विज्याहुँ ।”

क्यहँमयजु नन्दा अरहत्नीया खँ न्यनाः लिपा
जुजुं अथेहे यात ।

+ + +
उखे सहजातिस मुनाच्वंवि मध्ये थकालिम्ह

रेवत महास्थविरं सकसितं थथे धाल :—

“आवुसो ! यदि भौसं थव अधिकरण थनसं छिने
यात धाःसा सम्भवतः कारणी भिक्षुपिसं लिपा हानं
थव खँ पिकयाः विवाद याय्फु । अकिं गुगुथासे विवाद
प्याहाँ वोगु खः, उगुहे थासे वैशाली वनाः थव खँया
निर्णय याय् योग्य ।”

रेवत महास्थविरया खँ न्यना भिक्षुपि सकले
वैशाली वन । उगु समये सकल जम्बुद्वीपया
भिक्षुपि मध्ये थकालिम्ह, भगवान् खंम्ह, धर्मधर
व विनयधर जुयाच्वंम्ह, उपसम्पदावर्ष हे
सच्छि व न्यीदँ (१२०) दुम्ह, आनन्द महा-
स्थविरया शिष्य सर्वकामी † महास्थविर वैशाली

[बाकी पृष्ठ ८७]

* अतिभीतो अहु राजा तमस्सासेतुमागमा,
मगिनी नन्द धेरी तु आकासेन अनासवा ।
भारियं ते कतं कम्मं धम्मिकेय्य खमापय,
पक्खो तेसं भवित्वा त्वं कुरु सासनसंगहं ।—

(महावंश ४-३९, ४०)

† सच्चकामि पुथुविया संघत्थेरो तदा अहु,
सो वीसंवस्ससतिको तदासि उपसम्पदा ।—

[महावंश ४-५६]

पौ

मयजू प्रकाश देवी

पौ व्रां हुं वायु, समान जुया ।
कनाव्यू थ्व खँ छं, दूत जुया ॥
हे ! निर्जीव पौ, छ जीवित थें,
छंगु बयान याना, गवले फ्वोथें !
वीर जुया हुँ, फेया पासा थें ।

मेपिके वने मते, गणिका थें ॥
हे वीर पौ ! छंगु पुरुसार्थ खना,
जि सापहे, अति कृतार्थ जुया ।
निर्जीव जू सां वेस, जवाप ज्वना ।
छं थें थौकने, ज्या न्युगु जिमखना ॥

रूपावतीया विवाह

—मयजू ज्ञानदेवी

केशरमान छम्ह साहु धासां ज्यु । दच्छि नयत्
धन्दा मो । वया छम्ह अतिकं बाँलाम्ह म्हाय्
दु । माघ पुन्ही खुन्हुं निसें बयागु उमेर फिखुदं क्यन ।
बयागु रूप मचांनिसें साप बाँला, अकिं मां बौ नं
वयात रूपावती धका नां तल ।

केशरमानया दतं फतं याक म्हाय् धका वयात
ज्या मयाकूस्ये, खँ लहाय् सःसांनिसें स्कूले आखः
वका तल । गुदं दसांनिसें वयात फवँ वःपि अपालं
दत । तर बीगु इच्छा मया । छन्हु रत्नमान साहुया
काय्यात फवँके हल । मां-बौया धाःसा यक्को ध्यवा
दुपित बीगु हे इच्छा । केशरमानं व लमितयत् कंस
कासँ, अले कछिना छुँ धाल । लमित लयताया
लिहाँ वन । थःम्ह पुत्रि रूपावतीयात सःता धाल—
रूपा ! छन्त रत्नमान साहुया काय्यात फवँके हल ।
इपि नां जाःपि साहुत खः । देशे दकसिबे ज्यूपि हे
इपि । इमिथाय् छन्त बिल धाःसा छं दुःख सी माली
मखु । अन बी यःला मयः धका न्यन । रूपाव-
तीया धाःसा विवाह यायगु इच्छा मदु । कारण
करपिथाय् छें वने धुनेव बन्धने लाःपि थें ज्वी । उकिं
वयां गतं हे वने मख् धका दृढ़ प्रतिज्ञा याना च्वंगु ।
तर मां-बौनं धागु जुया बौया न्हाणे छुँ धाय्

मछाल । तीजक न्हाय्पं लिक्क वना मांम्हसित
धाल—यो मा ! जिगु बिनित न्यना दीसा जितः
विवाह यायगु खँ छता लहाना दी मत्ये । छिकिपिनि
मेपि काय् म्हाय् दुगु नं मखु ! उकिं जि छम्ह छिक-
पिनिगु सेवा याना चरणे च्वं च्वने । मांम्हं धाल—
ज्यु नानि ! म्हाःसा वने मो । छं धाःगु खः ला खः ।
थ्व छगू विचार याः । जिपिं दतले जा छंत दुःख जुई
मखु, जिपिं मदई बले छंगु छु अवस्था जुई ? रूपा-
वती धाल—यो मा ! थुक्ये छुं धन्दा कै दी मो । जि
आखः व्वना च्वनागु हे दु । न्हागु याना नं
मेत्रिक पास याय् । मां-व्वा दतले नि सेवा याय् ।
मदैबले जि छम्हेसित छु, स्कूले टीचरज्वी जिहे ज्यु ।

मांम्हं धाल—मखु मखु नानि ! विवाह याय्मा ।
लिपा छं दुःख सी ।

म्हाय्म्हं धाल—म्हाः योमा ! थ्व जिगु अनि-
त्यगु जीवन खःहे खः । बरु सिना हे वने, विवाह
याय् मखु म्हाः । अय् धया रूपावती सरासर थःगु
कोठाय् वना सफू खः वन ।

मांम्ह दना एकूक भयालं खःगु वखते रत्नमान
साहुया काय् लेँ वना च्वंगु खना थः म्हाय्यात
सःतल—रूपा ! ए रूपा ॥ थन छको खः वा ।

रूपावती छाय् मां ! धका व्वां-व्वां वल । मांम्हं
छन्त पवके हःगु वयात हे का स्वः "गुलि बांला"
धका पतिनं वयन । रूपावती मां यागु खँ न्यना
फरक फःहिला थःगु कोठाय् वन ।

x x x

क्रमशः कंस खुनु लमित वया उखुनु धैगु खँ गे
जुल धका न्यन । मां-बौपिसं धाल — "मचा जा माने
मजू याय् छ?" लमि—थौं कन्हेयापि युवतित मां-
बौपिसं धाय् साथं वने धाईलयाला ? पहः कया
चंगुका, वयाके न्यना दी माःला ले छिनं ? सुम्क भीसं
खँ छिने याय धुं कालि धाय्का । अले म्हा धाःसां
न्हासं च्ची । थौं कन्हेयापि मचात... ग्यानापु ।

अबलेलाक रूपावती नं अन तकुरुक्क थ्यंकः
बल । लमि वयात तीजक खँ छुत—ए नानि ! छ छाय्
म्हा धका हाला च्चनगु ? मां-बौपिसं ब्यू थाय् वने
माका अपाय् धंम्ह साहुया काय्यातः धाः वः बले म्हा
धया च्चने मत्ये । लिपा पछुतावे ज्वी माली । खँ
छिनेया ।

रूपावती लमियागु रूपा स्वया धाल — "स्वया-
दिसं ! जिमि मांबौया मेपि मचाखाचा सुं दुगु
मखु । काय् धाःसां म्हाय् धाःसां दतं फतं जिहे
छम्ह जि बाहेक मेपि सुं दुगु मखु । उकिं थ्व खँ
छता जितः धेदी मागु हे महु । थतः जन्म ब्यूम्ह
मां-बौया सेवा याय् तोता गननं वने मखु । उकिं
जिगु विवाह यागु खँ लहाना दीहे मत्ये । जि
बन्धने फसे ज्वीगु इच्छा महु । जि छम्ह स्वाधीन
ज्वीगु इच्छा यानाम्ह स्त्रि खः । जि स्वैगु अधीने
च्वने मयो । उकिं जितः विवाहयाके फई मखु ।
रूपाया खँ न्यना सकलं तोरहे जुयान्वन । उलि
धया रूपा थःगु कोथाय् वन ।

मां व बौ निम्हसिनं 'का थ्व खँ आ थथे यात
ज्वीहे मखुनि मोल भासं' धका लमितयूत धाल ।

लमि "स्वया दिसं साहु भौमचा ज्वीम्हेस्या याला
मयःला क्यना हिं धका तिसा व वसः नं बिया
हःगु दु, छु याय्" धका धाल ।

बौम्हं धाल "काका हुं ! तिसा क्यंसा माने ज्वी
ला ! हुं सःता हिं । मांम्ह सरासर रूपावतीया को-
थाय् वना सःतल—रूपा ! रूपा ! ए रूपा ! रूपां
लिपातिनि बल "ज्यू" धका धाल मांम्हं धाल—
वानं छकः छन्त थथे बाहँ । नु नानि नु ! रूपां
धाल "म्हा वने मखु । म्हा धाल "बा तम्बेकी
छाय् धका छक न्यना वारेहुं ! रूपावती सरासर
वया "य बा" छाय् धका धाल । बौम्हं धाल स्व
नानि ! जि छन्त छगु खँ धाय् । छन्त धका उलिउलि
मसि मू वंगु वसः तिसा बिया हल । लं आम्बे
याय् ज्यूला ? का छु धया न्हाः लाकि म्हाः ?

रूपा "जि जा म्हा, बा ! यदि जित म्हाः धाय्क
जबरजस्त याना बिल धाःसा जि सिनाहे वने वरु ।
जि व पशुया गपते चीका च्वने मखु । व तिसा
वसः धन यागु लोभ जित मयो । जि स्वैगु अधीने
च्वने मोलेव गाः । जितः तिसा नं वहे धन नं वहे,
धया तम्बं सरासर कोठाय वना थःगु सफूकथा
व्वा धुं कूगु जाहे मनसं सरासर स्कूल वन । तर
बौम्ह रूपावति स्कूले वंतले बीगु खँ निर्णय याना
तल ।

न्हिनेसिया १ वजे नं जुल, रूपावती नं स्कूललि-
हां वल । न्हिनेसिया तिफिन छुत्ति जुल । रूपाया
नं छुं हे मनःनिगुलि, आज्ञा छे वना जा नःवने
धका सरासर वल । वे वं मांम्हसित सः तल—'यो
मां । न्हाचः वः पित्त बा नं छु धया छुत हां ?' मा
म्हं "का नानि आः आपा हाला च्वने मोल । भीगु
स्त्री जीवने विवाह याय् मखु धका हाला च्वनां
मज्जु । आ कन्हेनिसं स्कूले वनेनं मोल । नां
नं कोटेयाका वा । रूपाया मने "का ! आ धाःसा

जितः विवाह यागु निश्चय याय् धुंकल। आ
जि थथे च्वना च्वने जी मखुत" धका सरासर थःम्ह
पासायाथाय् वन। रूपां जुक खं फुक कन। पासां
नं उकियागु छुं उपाय कने मफुत। पासांम्ह नं
"आ छुयाय् ? आछु याय् ? धका भ्वे भ्वे कना, वयागु
हंसं थाय् त्वतल। रूपा सरासर थःगु छेँ वना
कोठाय् च्वना, ख्व ख्वं, छाति दादां शोक याना
मने वाय्का च्वन। तर छुं हे उपाय् ल्वीके
मुफुत। आः जि म्वाना च्वनेगु छुंहे ज्या दुगु
मखुत। पशुयात थें गपेत चिका च्वने जितः जा
योगु हे मखु। मनुष्य जुया थःगु जीवनया थःगु
अधिकार मदेका बन्धने फसे ज्वीगु, न्हापा थापिं

महा पुरुषतसें धया वंगु, प्रशंसा याना वंगु जा खै
मखु। वरु थःगु अधिकार मदेक च्वना च्वनेगु
स्वयानं सिना वनेगुहे बेश। थजागु मती तथा
आवंलि जि मिसा जुया जन्म ज्वी मोलेमा धया
श्लोक च्वन।

चक्रवर्तिस्स धोतापि, अति दुक्खाव इत्थिता।
तस्मा पुरुष भावोहं, भवेय्यं जाति जातियं ॥

[चक्रवर्तिया म्हाय् जूसां मिसाज्वीगु महा दुख।
तस्मात् पुरुष ज्वीमा जि जन्म जन्मे सदा भवे ॥]

थथे गाथा च्वना थःगु जीवन लीला सदाया
लागी सिधेका छुत। धन्य खः समाजमा
स्वार्थता।

सः

श्री तीर्थराज

सुनां खः थ्व जितः सःता च्वंगु ?
की को हाः मदुगु चाया रात्री,
सुयागु सः थ्व थ्वया च्वंगु ?
सुयागु सः थें जि मस्यु,
थथेभनं महिक छाया सःतुगु
ब नं मस्यु,
हान मस्यु छाया थें
व सः जिगु न्हायपने जूवे मात्रं हे
नुगः जासे वल
मछिं से भयातुसे थें च्वना वल,
तर लिप्तः मव्युसे
निजीव निहित थें
जि छाय सुंक मिखा त्वालां कना च्वना च्वंगु जुई
वनं मस्यु ।

"सःतुम्ह छ न्हाम्ह हे थ जुइमा
सःतुगुया अभिप्राय नं न्हागु हे थजुइमा
विन्ति, करजोरि विन्ति जितः सः ते मते
सिगौं थें जितः घने व्यु

सपनायागु तापु छुना जितः योथाय् न्हायाथाय वने व्यु,
सःति, थें, धा बयात छंगु धाय् माःगु खं
गुम्हस्यागु नुगले काः हि दु,
तर ल्वहँ थें ख्वाउँस्य च्वनामृत प्रायजुइ धुंकुम्ह जित,
नृत सम न्होयागु गाले दुने व्यु।
जि जिगु ल्वहँ नुगलं नं स्यु
छंगु सले गुलि व्यथा दु
गुलि करुण याचना—
सायागु घाः कोखं मस्युला ?
छुयाय्, तर जिगु दुर्बलता धा वा आलस्य
निरुपाय धा वा निराशा
छंगु दुखे सहानुभूति सम्म जि बीफु
मिखां ख्वबि धाः सम्म हायके फु
छंगु मिखायागु ख्वबिधाः दिकेगु
अले
छंगु म्हुतुसी लयताया छधो कीगु
जिके सामथ्य मदु ।"
अयसां वं सःता हे च्वन
न्हो तःज्यक कयका च्वन।

वर्तमान नेपाल

श्री "पथिक"

वर्तमान नेपाल धयागुया तात्पर्य थः खः कि लाः बला न्ह्यो जि खनागु नेपाल ।

थः, लाः-बला न्ह्यो खनागु नेपालया रूप-रेखा पाठकपिनि न्ह्योने तय्त, अतीत नेपालया तस्वीर नं छकुचा च्चयामक्यंसे गाःगु मख् । अतीत शब्दया परिभाषा साबहे ताःहाकगु जुया त्रिति, थनजि, थुकिया मतलब २५ दँ ३० दँ न्हापायात जक कया ।

२५ दँति न्हापा जि, बछ्छीत थः आजु अबुजुपि-लिसे नेपाले वनाबले, जि खनागु नेपालया तस्वीर ला— यदि जिगु स्मृति लुमंकातःगु खँ सत्यखःसा—कचिला-पांय-पांय, मलभताचं तल्-तल् थिनाच्वंगु भ्यगःका भ्यगः तःखा छ्याखुना व खासिका खासि तकूला जक थें च्वं । हानं, धर्म व चूडाकर्मया नामे कचिला पांय-पांय लना काइबले, छतुलाचिया खँ, बोधिसत्व महासत्व जुया बिज्यापि जिमि आःजु धाःपि, मटुक छखे छखे लाकक हालिगु नं जि उबले खनागु नेपाया तस्वीर खः ।

विक्रम सम्बत् १९६० । स्वस्वथाय् चाःदँ, सिद्धं व अप्पादँ हे जक खनेदु । “नय्गु मडु, च्वनेगु मडु, माँ मडु, अबु मडु, कला मडु, काय् मडु व म्हाय् मडु” धयागु सः जकक ताय् दयाच्वन । बाग्मती विष्णुमती हाकुसेच्वंक बाःवया च्वन । न्हाथाय् सोलां भिजां-मिजां जक दँ । घरी घरी ‘हा ! हा !!’ याना हयाच्वन । तिख्यो छगुलिं पालं ग्वयातःगु चिकिचाधंगु नगरी छगू बसेजुया च्वन । मनूते हृदय परस्पर थ्यूथेंच्वं । संसार अनित्यहे खः धका थवीका काथें च्वं ।

ईस्वी १९४२ । किण्डोल विहारे (कान्तिपुरे) बाखँ न्यने धका मनूत निम्ह प्यम्ह वो दु । किन्तु हमि ख्वाले ग्या भाय्या किचलं माच्छि त्वपुया तःगु

दु । ‘थथे याय्माः, अथे याय्माः’ धालकि थारा थारा न्हीगु । प्यम्ह पासापि मुनाः खँ-खि ल्हाय्ग्याः । सकसिया मने, “भीत नं शुक्रराज शास्त्री आदि प्यम्ह नेपाली बीरपित थें यखाइला, तुपतं कय्कैला” धयागु भयभूतं बास कया च्वन । क्रमशः जनताया मने, “मेथाय् जक मुना खँ ल्हाय्मज्यु, विहारे ला मुनेज्यु खनिका !” धयागु भावनां थाय्काल ।

छन्हू जि, शुक्रराज शास्त्रीपिनि हत्याकाण्डया इतिवृत्त न्यना । थः खँ न्यनेधुं बले, न्हाम्हं नेपालीया मने ज्जीगु ‘सन्-सन्’ अनुभव जितः नं मजुसे मच्वं । प्रत्येक नर-नारीते मने, व बीरपुरुषपित याःगु अत्याचारया कारणं, राणाशाहीते उपरे घृणाभाव दयाच्वन—किन्तु पुसायां रूपे । थःहे अत्याचारयात लक्ष्य यानाः, गुलिं उन्नत मानवतेषं भविष्यया स्वप्न स्वयाः, देशया बारे अनेक कल्पना यात । थःहे हृदय वेदनायात साक्षी तथाः, राष्ट्रीय जागृत याय्गु नं प्रयत्न यात । बीज स्वरूपे थः अत्याचारया वेदना न्हाम्हं नेपाली नर-नारीयां नुगले दुगु खः—दयानं च्वनतिनि, दयानं च्वनीतिनि । गुथाय्तकक अत्याचारी राणाशासकत दयाच्वनी उथाय्तकक थः खँ नेपाली जन-समूयात लोबंका छ्वय् थाक्वीतिनि ।

थुगुप्रकारं साधारण जनतात राणाशासनया प्रति घृणाचाया च्वंबले लाक सन् १९४४ स, सेकडासे निराधार खँ ज्वना अवैधरूपं, नेपालया सुपुत्र शान्ति-नायक भगवान् बुद्रया श्रावक मिक्षु संघपि च्याम्ह-सित—थःगु अत्याचारया परिचय थःगु देशयात जक बियां मगाना, विदेशयात स्मेत परिचय बीकेत—निर्वासित यात । अलेजा छुमानि, छुं मस्युपि जन-ताया नुगलेहे नं गुनु गुनु मिच्याना बल । गुगु अध-र्मताया कारणं देशे रोग-भय नं फैले जुल । राजमदया

कारणं व विषयान्धताया कारणं, 'ध्व यायत्यो ध्व यायमत्यो' धका भापीहे मफयूक राणाशासकते न्ह्यष्वी कृमि बास यात । अहंकार व अभिमानं मत्त जुयाः, जन-समूहया खँयात किंचित हे ल्याखे मतल । इमि गुरुभाजु धाःपिसं भं, "यायगु आमथेहे खः" धयाः इक्षीणाया लागी, "थिक्क जू" धाल ।

ईस्वी १९४६ । साधारण जनताते हाव-भाव न्हापास्वया गाक्क पाय् धुंकल । राष्ट्रीय जागरण-ताया रूप-रेखा पिने पिने नं खनेदया वल । फल-स्वरूप १९४७ ईस्वीस नेपाली कांग्रेसया नामं छगू राजनीतिक संस्था स्थापित जुल । थुकी आपलं आपा मनूत द्वाहाँ वन । थःगु राष्ट्रया लागी ज्यू-दान बीपि बीर नेपालीत नं प्याहाँ वल । थथे जुजुं सामूहिक आण्डोलन नं चले जुल । तर छुं सफल मजू । छक्कतलं ज्वीगु नं गथे ? थथे धका नेपालीते चित्ते छतिहे हटोत्साह मजू बरु दिनपर दिन इमि चित्ते राष्ट्रीय जागरणता बढे जुल । च्वे कनागु व्यक्तिगत हृदयवेदना, थौं जबले, सामूहिक हृदय वेदनाया स्वरूपे परिणत जुल । थुथाय् तक्कनं राणासरकारं जन-समूहया मनोविज्ञानयात थ्वीका काय् मफुत । मन् दकले क्रोधित जुयाः जनतायात क्वत्यलाहे छ्वय् धयागु दुःशाहस यात । अहंकारं यानाः छन्हू, "रावणया विनाश जूथें विनाशज्वो" धका इमि गुरु भाजुपिसं इमित लुमंकाहे व्यसुवा भवो । ध्व जुल जि खनागु अतीत नेपालया रूपरेखा ।

ईस्वी १९४७ नसे १९५० तकया भीत्रे जितः, नेपाः वनेगु सौभाग्यला प्राप्त हे मजू ।

ईस्वी '५० क्वचाना इस्वी '५१ सालं थियाहल । नेपाया हल-चल व जनक्रान्तिया समाचारत, न्हिया न्हियं दैनिक पत्र-पत्रिकाय्, प्रमुख पृष्ठे, तःतःग्वःगु आखलं छयं तयाः छापे जुया वल । न्ह्याम्ह नेपा-लीया मनेनं, "न्हैसि आ ! न्हैसि आ !" धयागु

अनुभव जुल । नेपालया श्री ५ त्रिभूवनं दिल्ली शरण कावन धयागु समाचार वायुवेगं धरतिस फैलेजुल । थुकिंयाना राणाशाहीते तःपूगु हिन्हू चव्वूथें जुल । त्रिभूवनया भारत शरणागमनं यानाः नेपाली जनताते नुगले तस्सकं घाः जुल । थुकिंयाना मन् अपि थःगु देशया लागी अग्रगामी जुल । थुजागु अवस्थाय् तुपया भयक्यनाः, भारदारीतेत खालिगु भोटं सही तय्का, मनोमानी नाबालक ज्ञानेन्द्रयात राजगद्दी तल । थुकिं मन् जनतात उत्तेजित जुल । लिपाला ज्ञानेन्द्रयात राजगद्दि लिकाय्हे माल गुकिंयाना राणाशाहीते चिचीपूगु हिन्हूत नं चव्वुनावं थें जुल । आः धाःसा राणाया शासन बिड-कुल बिटि-बिटि अवस्थाय् थ्यन ।

थौं ई० १९५१, जनवरो २६ तारिक । संध्याका जुया च्वन । पासापिं व हितैषीपिं आपालं ठांकोते नापलात । सकसियां खुत्राले न्हापा गुबलं मखनागु परिवर्तनया यच्चुसे च्वंगु जः व स्फूर्ति खना । थुलि-मखु, इमि हरएक वचने छगू अनोथागु प्राणमय शक्ति खने दु । थ्व परिवर्तनया लीला खंबले, जिगु चित्तरूपी दर्शक साब गद् गद् जुल । इमि वचने व कृयाकलापे निर्भीतताया आभाष खनाः जिगु मनं थथे धाल,—“आः धाःसा सर्वसाधारण नेपाली जनताया नुगले राष्ट्रीय जागृतिभावं बांलाक बास कायधुंकल खनीका” ।

बासे थ्यन । प्यन्हू खुन्हू, च्यान्हू भिन्हू बिते जुल । बुढा-बुढी, ल्यायम्ह-ल्यासे व तःधि-चीधि सकले तता क्यहे, दाजु-किजापिं नापलात । छकला जितः नेपाःया परिवर्तनं थपाय्चव अकमक यात कि, जि म्हागसे ला धात्थेला धकानं धाय मफुत । गजा गजापिं न्हापायापिं काटुर बुढा-बुढीतेसं नापं राणा शासकतेत घृणित यानाः “राणाशाही मुर्दाबाद” धाल । अहो परिवर्तन ! ! गुबलें गुबलें जि याकःचा

थःगु विचारसागरे लालाकाकां, भ्रंसंग ज्वीक थाहांवय् बले, मानो छ्चाख्यरं सिमाय च्वना च्वंपि माकः आदि भ्रगः पंङ्गीतेसं नापं 'राणा शासन मूर्दाबाद' धयाहःथं जुयावल । थपीचा धिवम्ह मर्चानिसें, स्वकतक जंकुयाय् धुम्ह, धुसी ल्हूम्ह बुढां स्मेत राणा शासनयात यय्का खं मल्हात । थवला समयनं हे याकाहःगु खः । यदि नेपाली जनतातेसं राष्ट्रीय भावनायात मनेतयाः जागृत जुयाः, सत्यासत्य, न्यायान्याय व कर्तव्याकर्तव्य-यात बांलाक सीका-खंका कायफुपिं जुयावल धाः सा,—याकनं हे, म्नीगु राष्ट्रया कल्याण ज्वी । राष्ट्र उन्नतिया छ्पू मार्गं, जनतात जागृत जुयाः, अत्याचार व अन्यायया विरुद्धे थःगु सः पिकाय् फय्केगु । थुगु प्रकारया जागृत व शिक्षा दत धाय्वंतिनि सुनानं हे—चाहे पुलापिं राणा ज्वीमा चाहे न्हूपिं—जनताया मिखाय् धुलं छ्वाके फई मख; मखुसा 'न्हापायापिसं न्याययो धयां आःयापिसं क्वाय्यो' धायमालि ! थुलि सामर्थ्य दय्केगु जनताया प्रारम्भिक कर्म खः व नेपालमाताय धर्म खः— थवहे देशो-न्नतिया तर्प्यंगु मार्ग नं खः ।

छुं दिन लिपा श्री ५ त्रिभुवन नेपाले ल्याहां वल । भारीछ्वांटे सिद्धू जात्रा यात । निराशमयी, मनूते, सिमाकच्चाय् आशामयी स्वां हल । छुं दिन लिपा भारतं व्यगुचाकुसवा फय्याः, गणनायकतेसं, संयुक्त प्रजाशासनया स्थापनायात । साधारणतः सकलं सन्तोष जुल, तर थव सन्तोषया वायुमण्डल तःन्हूमछिं त्यके मजू । ननानं थुक्रिया कुना-कापिचां अस-

न्तोषया फय् वल । फलस्वरूप विभिन्न दल स्थापित जुल । जनतां गुलि सन्तोषजनक ज्याखंथा आशा कयाच्चंगुखः, उलि ज्या इमिसं मखन । भ्रन वरु इमित'पुलांम्ह राणाया थासे न्हूम्ह राणा वललाकि छु' धयागु अनुभव जुल । थुजागु अनुभवला जनतां याय्हे सय्केमाः नापनापं सतर्क जुयाः बुद्धिमानीता-पूर्वक मुक्तिया मार्गनं ल्वीका काय फय्केमाः तर न्ह्यागुं ज्या मैत्री व भ्रातृप्रेमं हे याय् फय्केमाः ।

थौंया नेपालयात—धात्थं धाल धाःसा—निस्वा-र्थभावं बांलाक लंपु कयनाबीपिं नेतृत मदया च्वन । दुपिं नेतृते नेत्र—छ्म्ह निम्हसिया तोता—यच्चुसे मच्चंथं च्वं । यच्चुसे च्वंगु नेत्र दुपिं नेतृत दय्केगु नेपाल-माताया ज्या खः । थुक्रिया लागी शीक्षा प्रणालिया सुधार व सन्नतिया आवश्यकता दु । वर्तमान नेपाली जनसमूहया मनोभाव, 'हँय् कायला खयं काय्ला' थं जुयाच्चन । दयाच्चंगु पुलांगु शासन तु कदाचित् योगुहे मखय् धुकल । न्हूगु बांलाई धका ज्वंगु धाःसा मनं तातुनातःगुति ग्यंगु मखुत आः, मनं तातुनाथं ज्वागु भौंगु, शुद्धगु, यच्चुगु व तर्प्यंगु गनदै ? गबले दं ? धका माः ज्वीगुहे वर्तमान नेपाल ज्वोधुकल । पूर्वपाखे लुटा-लुट व पश्चिमपाखे घुसा-घुस जुयाः, गरीब व मध्यमवर्गते धन, देशया नामं तिस्सिना कयाः, धनीपिं भ्रन्-भ्रन् धनी व गरीबपिं भ्रन्-भ्रन् गरीब जुया वनीगु व छेँ-नायोया लुखा बलाकेगु—थवहे वर्तमान नेपाल खः ।

नारी—

१०००

आशाराम शाक्य

साक्षाःगु नेगु पतितय जकःला ?
 आत्मा मिसाया दु महु मस्यूला ?
 ला हि बहे खः पति पति यानं ?
 धासेलि भेद जुल छाय् प्रधान ?

नारी ! छ आनं सुम्क च्वनाला ?
 न्हाःयात आलिङ्गन याना च्वनाला ?
 विश्वे पिहां वा दुगु शक्ति दय्का
 नारी ! छ आ वा फुक माह तोता

नारी ! विश्वे छम्ह शान्तिकारी,
 नारी ! छ हानं फुक भ्रान्तिकारी,
 विश्वे थयोगु दुःख मेघयात
 त्वा त्वा थला छं न्यु शान्ति ह्यत् ।

छंगु सुपुत्र गुण धैर्य यामू
 विश्वे हला छु फुक बीज भिगु
 छंगु गृहेनं फुक ल्वापु तेय्त
 हाकुतिना छ्व अति दूर थ्यंक ।

शान्ति—

धुयास्वां सायमि

शान्ति !
 जीवनया शान्ति !!
 थौं थ्व जगया मानव तय्गु मुख्यत्तम उदेश्य !
 भगवान् तथागतया उत्तम उपदेश !!
 जग-शान्ति !

छंत मालेत जि गन गन वना ।
 पां गां, गुं छें तर्क वना, तर छ मल्ल ।
 मंदिर, चैत्य, मस्जिद,—
 गिरजाधर वना, तर छ मल्ल ।

यकान्त तपस्या यानाः न्हापा न्हापायापि मुनि
 तय्सं छंत ल्वीकल धका धागु न्यनाः घोर विरान
 जङ्गले नं वना एकान्त तपस्या नं याना । तर छ मल्ल ।
 छंत गुलि गुलि जि माला, छ उलि उलि बिसि-
 वन । शान्ति शान्ति धाधां थ्व जिगु मने अशा-
 न्तिया एकतंत्र राज्य ष्वी धुंकल ।

आःला छं यक्को हे हायके धुंकल । आःला
 सिनावंसा ज्युथें च्वन । माले थाय् दक्को माले धुन,
 आःला छता जक व खः मृत्यु । छाय कि “मृत्यु हे
 शान्ति खः” धका धागु नं न्यना तथागु दु ।
 तर..... थ्व छु ? आकाश वाणी । न्यहे न्यना
 कायका छक्व ।

‘शान्ति या प्रेमि ! छं पुक्कं थासे माले धुन
 धाल, तर छं थःकेहे ममाःनि । थ्व जा जग-मानवया
 किपालु मात्र खः ।’

धात्यें गजाम्ह मूर्ख जि ! दिपया तःले ख्यूं ।
 सारा संसार चक्कर नया स्वये धुन, तर थःके मस्वया ।
 छक्वः स्वहे स्वयेका ।

हूं का ।

नारी व संसार

—श्री जेरो कुमार

हरेक प्राणिया सुखी जुई मासिवः। आनन्द च्वने मासिव। तर सुख तथा आनन्द अनहे दई गन शान्ति बास याई। हाकनं, फल वा धम रहित मज्जीक शान्ति गन दई। परन्तु जीवनया आवश्यकता फुकसित भाव पुरे मज्जीक सर्कासगु प्रारब्ध (destiny) छगुहे मज्जीक थः संसार कलह व ल्वापु गबलें पिहांवनी मखु। थौं साम्यबाद्, समाज बाद् आदि अनेक अनेक बाद् वयाच्वन। थ्वहे ल्वापु मेतेयायत् अर्थात् संसार छगु सुन्दर स्थाने परिवर्तन यायत् गनकि छम्ह मानव मेम्ह मानवयात छःम्ह भ्रातृ समान भापा प्रेम आलिङ्गन याई हानं थौं कन्हे अति भयानकगु युद्धयाना लवाना च्वन। थ्वहे सुखया लागी, आनन्दया लागी मनूतय्से अनेक छल कपट यानाः च्वन। छम्ह मनुन मेम्ह मनुयात, छगु समाज मेगु समाजयात, छगु जाति मेगु जातियात, छगु देश मेगु देशयात हेला याना च्वन। घृणाया दृष्टि स्त्रियाच्वन थ्व फुक सुखया लागी खः। तर हेलाय् शान्ति महु। प्रेमे जक दु। घृणाय् आनन्द महु। प्रशंसाय् जक दु। तसर्थ हेला याना, घृणा याना, कष्ट याना, सुख दै धैगु खं फुकं मानव यागु कलूसित विचार खः। मानवयात अपनेयाना सकसियानाप विवेक तथा जुईगुहे मानवयागु कर्तव्य व धर्म खः। मानव 'जि' 'छ' धैगु कलूषित विचारयाःगु कलमष हतेयानाः छुसातिनि थ्व संसार सुन्दर जुई। मनोहर जुई। थ्व सुन्दर संसारया रचना याय्गु महान् पुरुष व स्त्री निम्हेसिगुं तः धंगु उत्तर दायित्व खः।

हरेक प्राणी कर्तव्य छगु गढा सिवाय् मेगु छुं मखु। चाहे व छे जुईमा, जंगले जुईमा, थःगु देशे जुईमा वा परदेशे लाय्मा उकी छुं खं महु। परन्तु

कर्तव्यं मुक्त जुया व गुगुं अवस्थाय्हे च्वने फईमखु। अर्थात् छुं नछुं ज्याय् रहित जुया च्वने फई मखु। अथेहेतुं फुक मिजं व मिसाचानं थःथःगु अलग अलग ज्या याय्मा अति धैर्य तथा पला पला पतिकं होसियार जुया, सहास व हिम्मत यात मत्वः तुसे वीरतापूर्वक थःगु कर्तव्यपठे लगे जुईमा।

ल्याखँजा, मिजं व मिसाय् छुं फरक महु। गुगु कारणं कि इमिगु ज्वाय् नं छुं अन्तर मदेमा। निम्हं परमपूज्य पिताया प्राणीखः। उलिहे मगज, उलिहे अङ्ग परिपूर्णपि खः। अय् जूसां इमिगु सारीरिक बनावटे छुं भचा पाः। थुलि अन्तर यानाः स्त्री व पुरुषया बिचे आकाश व पातालया फरक जुया च्वन। पुरुषयात अनेक ज्या तथा संशयात्मक कार्ययें अति स्वतन्त्र दु। तर स्त्रियात आर्थिक संकष्ट याना पुरुष तय्गु अधीने जुया च्वने माल। वहे कारण जगते पुरुष थःगु शक्ति तथा प्रभुत्वकाल तक जमे याय् फत। उकिं थ्व आधुनिक सभ्यतानं छगु पौरुष सभ्यता धाःसां ज्यू। अर्थात् शक्तियागु सभ्यता गुगु सभ्यताय् कि स्त्रियागु छुं ल्हा महु। आक्षेप महु।

थ्व सभ्यता आत्मिक तथा सदाचारयागु लं विमुख जुया भौतिकयागु उन्नति जक ब्रांवना च्वन। परन्तु भौतिक अध्यात्मिक व सदाचारयागु परस्पर उन्नति जक भीगु कल्याण दु। मोक्ष दु। भौतिक आत्मिक व शिष्टाचारयागु समान्तर उन्नति मजुगुलिं थ्व सभ्यताय् आपाः द्रूति खने दु।

थ्वहे द्रूति अनेक कलह पिहांवया च्वन। युद्ध जुया च्वन। थ्व सभ्यता मनुष्य बलिदान कयाच्वन। उकिं थ्व सभ्यतायात दानविक सभ्यता धाःसानं छुं अत्युक्ति जुइ मखु थें च्वं। आखिरे

थयागु शक्तिया हलचले स्त्री थःगु किरण थें नस्वागु सद्चरित्र क्यनाः व गडबडयात शान्त यानाः थव थकीत संसारयात हानं छक्व शान्तिया मधूर प्याला त्वंकेगु समय खः ।

मिसातयूगु बारे गुगु खराबगु विचार मीसं याना बईगुखः व अन्तयाय् माल परमेश्वरं खालि मनूतय् न्हवःसा वा पाशुविक वृत्तिया वृत्तिया लागी जक जन्म व्यूगु मखु । बईगु जीवनेन संसारयात अर्थात् मनुष्यत्वयात छुं छमू भिंगु कार्य याय्त खः ।

नारीतसें नं थःपिनिगु थव महान् उत्तरदायित्व-यात बांलाक म्हसीका संसारयात छगु सुन्दर स्थाने परिवर्तनयाय्त प्रयत्न याय्माः । यूरोप आदि पश्चिमि देशीय तय्के आपाः विफलता तथा चंच-लता खनेदु । मोटरकार आदि चलेयानाः अनेक उद्यमि कार्य यानाः जुयाच्वन । पश्चिमि ततापि-निगु अन्यागु स्वतंत्रताया खँ न्यना म्नी तता क्येपि नं इमिगुहे जोडाय् ब्वाय् वनेत अति उत्सुक जुया च्वन । तर थव ठीक मज्जू । सोता, सावित्री, दम-यन्ती, द्रौपदी आदि साध्वी नारी तय्गु सच्चा आदर्श म्नीके दय्क दय्कं करपिनिगु अनुकरण याय्गु ठीक मज्जू । उकियागु माने थव मखुकि इमिगु जीन्दगी खालि मानव संसार हे नारी संसार खः । चाहे थव संसार गृह कार्य जक भरीपूर्ण जुईमा वा जीन्दगी-यागु मेमेगु ज्यानं उकोहे बय्मा ।

थन्यागु महान् उत्तरदायित्व इमिसं सफलता-पूर्वक पूर्ण याय्मा । परन्तु पवित्रता व शुद्धताया-हनं उलिहे सावधान तय्माः ।

निसन्देह, पश्चिमि नारीतय्सं मानसिक विकाश यात । तर मानसिक विकाश जक (Int-lectuality) जीवनयागु उत्कृष्ट मखु । ध्येय मखु । शुद्ध चरित्र (Morality) व आत्मिक उदा-रता (Sprituality) हे म्नीगु जीवनयागु उच्चको-

टियागु अनमोल रत्नत खः । उकि व उन्नति उन्ननि मखु । गुगुलि शिष्टाचार व आत्मिकता यागु वास्ता याह मखु । अथेहेतुं व सभ्यता सभ्यता मखु । गुगुलि शिष्टाचार व धर्माचारयागु हानि याई । थजागु उन्नति, थजागु सभ्यता गुगुयागु जक अनौथा (nine day's wends) थवहे कारणं खः म्नीगु थव आधुनिक संसार नं छगु भयानक सुक्ष्म काल द्वारा चले जुया च्वंगु । थव संसार भौतिक विकाश जक यानाः सदाचार व धर्माचारयात यकदम पितना छय धुं कल । थव संसार यदि थुकियागु बारे छुं होस मतल धाःसा वा पूर्वचिन्ता छुं मयात धाःसा तक्षकं भयानकगु आपत्ति सामना याय् अवश्य माली ।

आःयागु अवस्थाय् थव विपत्तियात शान्त याय् कुपि नारीतहे खः । थवहे अवस्थाय् खः । थवहे वखते खः । नारीत थःगु पवित्रता, शुशीलता, निष्कपट भक्ति व आत्मबलिदानयागु शक्ति ज्वना थव प्रलय ज्वी त्यंगु पृथ्वीयात बचेयायगु गथेकि सावित्री थःगु अगाढ प्रेम द्वारा यमयागु लहातं थःम्ह पतियात बचे-यात । मुक्त यात । स्त्री तय्गु थवहे अपार सहनशीलता खः । राक्षसत थें ज्ञानपुत्रे च्वंगु प्रचण्डतायात नं अति मधूर मनोहर तथासौंदर्यया चीजे बदले याना बीगु । संसारे शक्तियागु लोभं, व्यापारिक द्वेषं, तथा चरीत्र भ्रष्टयागु कारणं बढे जुया वया च्वंगु अपवित्रता व दूर्गुणयात हटेयानाः उकियागु थासे पवित्रताव सद्गुणं भरेयाना बीगु हे सीता मैत्रीय, गागीं, लीला-थें जापि आदर्श नारीतय् पुत्रीतय्गु महान् कर्त्तव्य तथा धर्म जुळ । थजागु सुक्ष्मगु अवस्थाय् स्त्रित आत्मबलि दानया मुर्ति जुया प्रेम व दया संसार यात आलिगन यात धाःसातिनि थव विस्मृत संसार हानं छक्वः सुन्दर तथा मनोहर स्थाने बदले सुख जुई । सारा प्राणित थःथःके क्रोन, द्वेषं रहित जुया व आनन्दं वास याई । अले थव संसार छगु स्वर्ग हे बने जुई ।

श्रीगु रीति-थिति

—केशवलाल कर्माचार्य

१८२ अङ्क्यागु गोरखापत्र संपादकीय स्वैदिसँ—
‘स्थापना भएको ध्ययलाई विसेर धेरै गुठीहरू भोज-
भतियार गर्ने एउटा चाड जस्तो मात्र हुन गएका
छन्..... ।’ स्वैतुं यंकादिसँ हानं खनी कि—गुठीबाट
मुख्य सिकनु पर्ने कुरा राष्ट्रप्रेम र त्यसबाट विश्वको
कल्याण ।’ उके भीसं धाय् फु कि—चलन चलित
अनुसार गुगुं रित (भोज भतियार) न्हापां निस्ये
चले जुया ययाच्वंगु धाय्वंतुं उकीया गुदी व वी पाखे
ज्विगु फायदा बेफायदा मस्वस्ये सनातनी जुया
ल्युल्यु वनेगुजा फुक्कुलुगु अन्धोपना खः । फायदा
ज्विगु जुसा छगु खँ ! तर थःगु तथा समाजयागु
फायदा बेफायदाहे मथुहा व थ्वीकेमाःसि मवह जा
भीसं मनुष्य समाजे कमहे ज्वि धेगु आशा याय्
फु । गुठीयागु विषये जक मखु, गुगुं समाज तथा
देशयागु हरेक रिवाजे उच्चस्तरयागु भीसं आशा
यायसा; हानं राष्ट्रयागु सांस्कृतिक विकासहे राष्ट्रो-
न्नतियागु विकास खः धेगु सम्भे ज्वीमा । छाय्
धासा हरेक भिन्नभिन्ने नेपाली मिठे जुया छगु जाति
‘नेपाली’ खडा जुगुखः, उके छगुयागु अवनति हे जाति
यागु अवनति मखु धका गथे धाय्गु ? जन्म जुया
मनूतस्येहापालाक थःगु फायदा स्वइ, अले समाज-
यागु, अले देशयागु, अलेतिनि संसारयागु । तर
छुंज्या याय् बले थिपिमध्ये छगुयात वाधा ज्वीगु
जुसा वित भीसं भिगु दर्जा तथ्फैमखु । बरु न्हाको
हे भिगु तथा उच्च विचार देकु जुसां व वासः
मात्रामिले मजुठ धाय्व विष जूवनिगु सम्भव जूवैफु
हयागु हे खँ नं पुस्तैपिछे हेर फेर जुया वेफु; तर
मुख्यगु खंयात लोमंका व ज्या याना यंकेगु जा
(अपनाउं दे जानुत) भूल खः । छाय् धासा आखिरे
वया खोलाजक (बोक्रामात्रे) बाकि च्वंच्वनि, मुख्य

ध्येय जा लोमने धुं कि । उक्ये—‘खालि खाएर मस्त
हुनको निम्नि मात्र गुठी राखेको होइन ।’

ध्व खँ सत्य मखु धका भीसं धाय् मफु । देशयागु
रिति-रिवाज इत्यादि पिने गुलि खने दुगुखः खालि
उलिहे जक जा खः धका छीसं किमार्थ धाय् फैमखु
छाय धासा वस पुनेगु खालि वसः हे लागि जक
मखु । उक्ये स्वै दिसँ, शास्त्र तथा विधि पुस्तक मस्वपि
मवोपि भी थकाली, पुरोहितत छुं रितिरिवाजया
विषये नवाय्माल धाय्व न्हायपं ज्वना विस्युवनि ।
इमित समाजिक बेफायदा फायदायागु वास्ता मदु ।
बरु दुनेयागु मुख्यगु स्यः (गुदी) धका मानेयाना
तःगु शास्त्रे धासा इपि पोरबत (पारंगत) । उके गनं
गुगुंखे विरोध जगु इमिसं स्वे फैमखु, न्य नेफैमखु ।
बरु डिवाहे अप्पोखर्च याय्गु, अथवा उकिया सट्टाय्
डिवातया ज्या चलेयाय्गु स्वइ, तर माःगु चिजयागु
नां धासा मका-स्ये हे मगाः । खनं माको गुलि
नियम वने ज्विगु खः फायदा यागु हे निम्नि; तर
गुगुं कारणं अथवा छुं कारणं उके लाभ मजुल, हानि
जुया वल धाःसा, उकीयात स्यंका मेगु नियम देकी ।
नियम धासा ध्रुवलागु ज्वीमा, भलो (फायदा ?)
फुक्सित ज्वी हे मा । छाय्धासा मनू (मनुष्य)
याकःचा म्वाय् मफु, छहो सिगु लाभं यकोसिगु हानि
ज्वीगु जुल धासा, उके व छहोसिगु जक कदापि
भलो ज्वि फैमखु—ठाकेयाना धाय् फु भीसँ । रिति-
रिवाजयागु बोरेले (विषये) नं ध्व हे खँ खः ।

थौंकन्हे भीगु देशयागु परिस्थिति स्वे बले यको
हे (धेरैजसो) रिति रिवाजे की दासः धुं कल (सेने-
धुं कल । समाज तथा देशयात हे वं मकेयाय्त
(ध्वगिकेत) छु वेर ? खनं बांलाक न्हायपं बिया
न्यना दिसँ—ध्येगु दिशांनं अस्पष्ट स्वरं ‘अप्पोजुल

अपोजुल' धका चिच्चेयाना हागु ताय् दे। थ्व सः यक्कोहे लिपाजक छितः स्पष्ट ज्वी। तर स्पष्टनक्सां (बांलाक) मन्यस्ये 'छु मिले मजुल ?' धका मिले-याय्त सँसँहे दुनेयागु सत्य तोपुया हाना वनीगुजा होश हे महु। जावा छगु मामुलि खँ हे श्री थः थः ले ल्वापु जुया च्वनी। गुह्येसियां म्हाय्, भौ, थःछँ अथवा भात पिन्थाय् वने, वेत हे गुलि गुलि गथे गथे ज्वना ज्विमा। गुह्येसियां नखचख टायम टायमे अथे याय्मा थथेयाय्मा धाइगु। जावा छह थपा-य्चाधिकःह मचाछहोसित जाःनकुसाहे (लंको-यासा हे) गुह्येसियां गन्यागु परिभ्राट् उठेयाय्मा खनी, धास्येलि थन्यागु चलन प्याहा हे मवनि बले-यागु युग गपाय्चो शान्तिमयगु युग ज्वी धैगु श्रीसं अनुमान याय् फु। थौं कन्हे जा इत्यादि विधि व्यवहारया डरं हे विहाहे मयास्ये च्वंपि नं यक्को छने दे धुंकल। थःगु योग्यताया लागि यूरोपे मनूत अविवाहित जुया च्वनो, थन जा श्रीसं धाय् कि छुकिया लागि ?

आर्थिक संकष्ट हे संसारयागु विकटतम आपद् धका मानेयाय्गु खण्डे नं, चलेजुया च्वंगु रितिरिवाजे देशं अवश्य हे मिखाते माःगु जरूरत दु। म्वाय्गु प्रलोभनयात मनुतस्ये तोते फेमखु धैगु जुसा, सुख-यागु प्रलोभनयातनं इमिसं अवश्य हे ज्वनातई। उकें जीवने फायदा ज्विगु खँ मनुतस्ये काइमखु धंगु शंका जा श्रीसं काय् हे फे मखु। अने आश्चर्य थ्व खः कि अपो जुल धका मस्युपि सुंहे महु, सुधार नं याय् माःसिव; तर जब थःगु पाः वइ, मत्ति छु धैगुयें मस्यु, इमि स्वथा जा श्री छु घटी ज्वी धैयें याना चलेयाना छु। चाहे सुं गरीबह जूसा विवाह सिधे धुंका छें, बुं, छुं मदेका चिन्तायागु मी श्रीसे जुजुं (डुवेजुजुं) दिन बिते याये मासां थमा। इज्जतयाः मू तोताछुयूगु

विचा थःहे मयः। छहोस्यां यात धाय्वं तुं मेहोस्यां नं अथे हे मयास्ये मगागु, थःथःले थुजागु किसिम-यागु हानथापं हानि सिवाय लाभ ज्विमखु धका छाय् सुं क मच्चंगु ? आखिरे पिं नं मनू (मनुष्य) हे खः, असभ्य नं मखु; थ्वोक थ्वीक नं थ्वीकेमाःसि मवेकुगु खना ताजुव ज्विगु जा सकसितं स्वाभाविक हे खः खनं स्वै दिसँरे—ढिवामदुपिन्त माने गरीबतेतः जा साहँ हे मड्का जुल धका इज्जतया डरं सुनानं अबाज (खँ) पिकाय् फे मखु। हानं समाज सुधार याय्त सुं धनीहोस्यां ज्या याय् त्यन धायव भन् गरीवत हे चिच्चेयाना हालिगु- (थन्यापिनं छथरीदु) थः जा धनी, ढीवादु उख्ये मखुसा उखें जमेवाइ। रबाफ तइ, फूर्तियाइ। जिपि गरीब तस्ये थन्यागु टाइमे हे थुलि मयात धाःसा याय् हे फे मखु।

हानं मेगु खँ ढिवा दुपिसं, धनीपिसं न्हागुपाखेंनं, न्हागु किसिमनं, छगु खुशीयालीयागु हे उत्सव तथा भवे न्यायका नं जा खर्च याय् फुनी ! सारा समाज-यात लागु ज्विगु खँ—रितिरिवाज तथा विधिब्यवहारे हे जक जथा भावी मयास्ये फुक्कसिया सरहयाना व्युसा ज्युहे ज्युनी ! मखु, छँ बुं फुका लिपा थस पाया ग्वारा तुला च्वनेगुली हे इज्जत दु धैगु जुसा मेगु हे खँ का।

स्वै दिसँ—थ्वौकन्हे संसार गुरुयेपाखे ब्राय्वन। श्री थे अलमले जुया च्वनेगु जमाना थ्वमखु। आ इज्जत तेःमा धैगु जुसा संसारया निहय्ने तेःमाका ! श्री यक्को हे लिपा लात। चिचिपापा यायां श्रीगु थें ज्यागु बांलागु सांस्कृती व सभ्यताय् पाय्पाय् धू थाय् धुंकल, आ थाथायाय् गुनं (भरेयाय्गुनं) समय जुल। थःथले ताथ् नं ज्विगु, संघर्षनं ज्विगु, थ्व जा बांलागु खँ मखु।

तर मेपिनिगु न्होने न्हाय् तेमाल धाय्वंतुं

फायदा जिगु धाय्वंतुं, मीसं थःगु नेपालीपनयातजा
किमार्थ तोते पैमखु । उक्थे मीसं थःगुहे रितिखिवाज
इत्यादि गुगुभिगुखः गुगु मभिगुखः विचार याय्मा,
ध्वगिगु जक लिफया वाङ्छुमा । गुथाय् तक जितः
विश्वास दु, जिगु बाँलागु अर्धइयाई नं थ्व हे खः कि
मनूनेगु धर्म हे सुख पाखे सोम्जेजुया (तप्यना) च्वंगु

दु धास्येलि, मनुतेगु कर्म फायदा पाखे फुके मजुलसा
(मस्बलधाय्व) गथे सफल जिब !

गुठियागु विषयले बाहेक मेमेगु रितिरिवाजेनं
सरकारं नं विशेष प्रबन्ध याना न्युगु दु, मेगुनं यानाहे
विइतिनि । तर हरेक नागरिकतस्ये सरकारयात
सहयोग वोगु तःधंगु कर्तव्य खः ।

बाधा वइच्चनी धू ज्वीगु

श्री माधवलाल कर्माचार्य

जनम जुया जि आशावादी
हिलमिल सपना मिखाय् तथा
व्वां व्वां ज्वी धुन टापाचा जूथे
थःगु स्वां-फ्व ल्वीक्य धका ।

वोगु पीर व बाधा त्वने धुन
जिगु नं पाः वइ आसे धका
थःत थमन्तुं जि नं छम्ह खः
जगया शोभा हैम्ह धका ।

वंगु मचाः निइ, गुलिखे वितथे
गुलि चा गुलि घो, छ्वलथे
ई न्ह्याःलिसे जिगु मन-स्वां ह्व,
ज्वीगु जुल आ जि चिते याना थे ।

आः मखुसा अले, अले मखुसा हनी
थुगुहे तालं स्वये धुन,
पका छन्हु जा गय् व मज्वी थे
आशा थुलिमछिं याय् धुन ।

लं छ'हे मजोसे, ताक मयासे
जूगु जूसा मन, कोत्वीगु
विश्वास भरोसा दुगुली थःके
बाधा वइ च्वनी धू ज्वीगु ।

विज्याना चवन । अकिं वैशाली थ्यंसेलि आयुष्मान्
रेवत महास्थविरं आयुष्मान् सम्भूत स्थविरयात
थथे धाल :—

“आवुसो, जि सर्वकामी महास्थविर विज्याना-
च्वंगु विहारे वने । छ नं अन यथासमये वयाः सर्व-
कामी महास्थविरयाके थ्व फिता खँया बारे
प्रश्न याः ।”

“हवस” घका सम्भूत स्थविरं रेवतमहास्थविर-
यात लिसः बिल ।

थुलि घयाः रेवत महास्थविर, सर्वकामी महा-
स्थविर विज्यानाच्वंगु विहारे वन । सम्भूत स्थविर
नं यथा समये सर्वकामी महास्थविर विज्यानाच्वंगु
विहारे वनः । वनाः वसपोलयात वन्दना यानाः वैशाली
च्वंपि वृजिपुत्रक भिक्षुपिसं सनाजूगु घयाजूगु खँ
न्याक्क कनाः वसपोल महास्थविरयाके थथे न्यन—

“भन्ते ! छलपोलं आनन्द महास्थविरयाके आपलं
धर्म व विनय सयका-सीका विज्यागु दु । छलपोलं
सयका-सीका विज्यानागु धर्म व विनयलिसे
दाजे याना स्वयबले थुपि भिक्षुपि मध्ये सु धर्मवादी
थे च्वं ?”

“छं नं ला आवुसो, उपाध्याययाके आपलं
सयका-सीका काःगु दु । छंगु विचारे गय् थें
च्वं ?”

“जिगु विचारे ला भन्ते ! पूर्वपाखे च्वंपि भिक्षुपि
अधर्मवादी, पावाय्च्वंपि भिक्षुपि धर्मवादी थे च्वं ।
किन्तु, गुथाय्तक संघसभां सम्मतयाना जिके न्यनी
मखु, उथाय्तक जि विनिश्चय बी मफू ।”

“जिगु विचारे नं आमथेहे खः आवुसो ।
किन्तु गुथाय्तक संघसभां सम्मतयाना जिके न्यनी
मखु, उथाय्तक जि नं थुकिया विनिश्चय बी मफू ।”

थुकथं सर्वकामी महास्थविरया खँ न्यनेधुंकाः
वैशालीच्वंपि व मेमेथासं वोपिं सकल भिक्षुपि

मुनाः थ्व विवादया विनिश्चय याय्त छल-फल
यात । थुगु सभाय् दोलंदो भिक्षुपिं दुगुजुल । थुगु
छल-फल सभाय् काला-कुल सः अतिकं अपो जूगु
निर्ति छुं हे खँ बांलाक सोमदयाः विनिश्चय याय्
मफुसेलि, आयुष्मान् रेवत महास्थविरं संघसभाय्
थथे सूचना बिल :—

“भन्ते संघ ! गुगु विवादया विनिश्चय याय्धका
भीसं थ्व महासभाय् खँ लहाना, उगु विनिश्चय थ्व
महासभाय् याय् थाकी । काला-कुल सः आपाजूगुलि
सुनां छु धाल घयागु बांलाक सीके मफुत । अकिं, यदि
छलपोल संघया स्वीकृति व अनुमति दुसा भीसं थ्व
अधिरणया विनिश्चय उद्वाहिय-कर्मद्वारा (Select
Committee) अर्थात् प्रवर समिति द्वारा याय्माल ।
व प्रवर समिति थथे ज्वीमा :—प्यम्ह पूर्वपाखेच्वंपिं,
प्यम्ह पावापाखेच्वंपिं ।”

थ्व प्रस्ताव सर्वसम्मतं स्वीकृत जुल । अले
थुगु प्रकारं भिक्षुपिं ल्यल :—

पूर्वपाखेच्वंपि प्यम्ह भिक्षुपिं क्रमशः थथे—(१)
आयुष्मान् सर्वकामी महास्थविर, (२) आयुष्मान्
साल्ह महास्थविर, (३) आयुष्मान् खज्जसोभित
महास्थविर, (४) आयुष्मान् वासभगामिक महा-
स्थविर ।

पावापाखेच्वंपि प्यम्ह भिक्षुपिं क्रमशः थथे—
(१) आयुष्मान् रेवत महास्थविर, (२) आयुष्मान्
साणवासी सम्भूत महास्थविर, (३) आयुष्मान् काक-
ण्डकपुत्र यश महास्थविर, (४) आयुष्मान् सुमन
महास्थविर ।

च्याम्ह भिक्षुपिं ल्यय्सिधःसेलि आयुष्मान् रेवत
महास्थविरं सकल संघया सम्मति कयाविज्यात ।
प्रतिनिधिपिनि बारे सकसियां चित्तबुक्के जूसेलि
रेवत महास्थविरं संघसभाय् वैधानिक रूपं (कर्मवाचा
व्वना) थथे सूचना बिल :—

“भन्ते संघ ! यदि छलपोलपिनि अनुमति व स्वीकृति दुसा पूर्वपाखेच्चंपि व पावापाखेच्चंपि प्यम्ह प्यम्ह भिक्षुपि—जम्मा थ्व च्याम्ह भिक्षुपि मुनाः थ्व अधिकरणया विनिश्चय याय् । थुकी गुम्हसिया चित्त बुम्हे जू उम्ह सुमुकच्चं, गुम्हसिया चित्तबुम्हे मजू वं नवाः ।”— थ्व ज्ञप्ति जुल ।

थुकथं सूचना वियाः सुनानं हुं मघासेलि सर्व-सम्मतं प्रस्ताव पास थहरे यात । सकल संघ अधिक-रण विनिश्चयया भार थ्व च्याम्ह ल्ययातःपि संघ-सभायात बिल ।

थुलि जुसेलि वसपोलपिसं थ्व अधिकरणया विनिश्चय गन याय्मालि धका बिचायानाः वालुकारामे* घोषादि कर्म खना अन सकले मुंवन ।

उगु सभाय् रेवत महास्थविरं सर्वकामी महास्थ-विरयाके विनय सम्बन्ध प्रश्न याय्गु सम्मति काल ।

अले आयुष्मान् रेवत महास्थविरं सर्वकामी महा-स्थविरयाके थथे प्रश्न यात :—

(१) भन्ते ! न्यकुली चि ज्यूला ?

छु धयागु थ्व आवुसो ?

भन्ते चि मदुगुथासे नय्त न्यकुली चि तयाः यंके ज्यूलाकि मज्जू धयागु ।

मज्जू आवुसो ।

गन मज्जू धका धाःगु भन्ते ?

श्रावस्ती, सूत्रविभंगे आवुसो ।

छु आपत्ति (=दोष) दु भन्ते ?

सन्निधिकारक भोजने पाचित्ति धयागु आवुसो । थुकथं न्यनेधुंसेलि रेवत महास्थविरं संघयात थथे विनिश्चय बिल—

“न्यना विज्याहुं भन्ते संघ ! प्रथम अधिकरणया विनिश्चय संघं थथे यात—‘न्यकुली चि ज्यू’ धयागु खँ अधर्मयुक्त, अविनययुक्त, तथागतया वचनं पिनेच्चंगु खः, अतएव ‘न्यकुली चि मज्जू’ धयागु निर्णय जुल । थ्व प्रथम विनिश्चय जुल । थ्व छपू सिता लिकयागु जुल ।”

थुगु हे प्रकारं च्वे कनागु फिता-खँ मध्ये प्रत्येक खँया बारे रेवत महास्थविरं सर्वकामी महास्थविर-याके न्यन । वसपोलं उत्तर बिल । प्रत्येक प्रश्नया बारे च्वे च्वयार्थे सीके माल । ब्याक प्रश्नया उत्तर मज्जूगु थहरे जुल ।

थुगु प्रकारं अधिकरणया विनिश्चय ज्वीधुं-सेलि, सकल वैशाली च्वंपि भिक्षु भिक्षुणी, उपासक उपासिकापित नं थ्व विनिश्चयया खँ न्यंकेमाःया निंति संघपिसं छगू सर्वसाधारण अधिवेशन यानाः न्हापाथे तुं फिता अधिकरणया बारे प्रश्न उत्तर याना न्यंकल ।

अले, न्हेसल (७००) प्रतिसम्भदा लाम्बी अर-हत्पि मुनाः, वैशाली* वालुकारामे कालाशोक जुजुया संरक्षणे, प्रथम संगायनाय् महाकाश्यप महास्थविर-पिसंथे, धर्मसंगायना यात । श्रावण पुन्ही खुनु संगाय-नाया ज्या आरम्भ जुल । च्याला दय्का समाप्त जुल । थुगु संगायनाय् रेवत महास्थविरं प्रश्न यात । सर्वकामी महास्थविरं उत्तर बिल । न्हेसः भिक्षुपि दुगु ज्युर्निर्ति थुकियात सत्तसतिक नं धाः ।

धीरजनरथा संसार

—भाजु लेखरत्न

धीरजनर म्ह छम्हं तिलुं दुं थें लः स्वः स्वः वय्का
 थःगु भित्ताचा छें द्वाहांवल, अले आशामायाया मौन
 व्रत भंग जुल। झुलि झुलि वइच्चंगु लंच्वतं लः
 तिकि तिकि वय्का वंचुस्ये च्वंक रुवा तया, थः स्वामि
 वःगु खना झुमुकातया “थुगु ई तक्र गन भाया च्व-
 नागु? मत च्यायूत मतचिकं नं मदु। मचात नय्
 पित्यात धका ख्व क्वं थःगु प्रा थःमं तिया अर्थे वन।
 आ, छुयाय्? भीगु कर्महे थथिजागु बालविलाप
 स्वया च्वने माःगु जुया च्वन। आम प्यागु लंति
 त्वःता दिसँ ज्वर वई” धका धाःगु थः कलाया कोमल
 वाक्य न्यना, थःम्हं छुं दुत ज्वना वय् मफुगुलि
 वधाय् थ्वधाय् मफया मिखाय् ख्वबि लः लः धाया
 वल। लिपा वं धैर्ये याना धाल छु याय्, प्रिय! कर्म-
 यात छुं दोष मदु जिगु कर्तुं यागु हे दोष। मचाबले
 जि बौ सनातन नर, मां धनलक्षिम जितः याकः काय्
 धका बँय् हे मते थें याना माने याना तल। स्वार्थमेध
 गुरुयाथाय् आखः व्वं वना च्वनाबले गुरुमामं न्हि-
 त्थं (न्हो न्हो) तरकारि न्याके छ्या च्यो ज्या जक
 याका तईगु। अले पाठ भवैबले गुरुं मेध गर्जन जुइ
 थें क्रोध पिकया व्वः बीगु। दाईगु। थ्व खँ जिमि
 बौनं सिया तं म्वेका “जिमि अपापस्तं वँय् मते थं
 मानेयाना तयाम्ह याकः काय्यात व क्रोधि स्वार्थ मेव-
 यागु छुद्र बचन फय्त च्योज्या यायूत छ्या तयागु
 मखु। मो पुता भीत नय्त माःच्छि बालि वइगु दहेदु
 मेगु व्यवहार यायूत लहासां वंजाःतय्सं देँ दसँ दां
 छ्या हया तगु हे दु। छुं परिश्रम याय माःगु मदु।
 सुंफ च्वना सुखँ नया च्वँसा गाः। आखः सय्का,
 सुन्वा, खर्दार जुया भीसं जागीर नः वने माःगु मदु।
 वंजाः तय्त पौ पीड च्वय् सहे सल। उलि दय्व भीत
 गाहे गात” धका शिक्षा बीगु पाखे छुं ध्यान मतः।

जिनं मचा स्वभाव, म्हितेगु, नय्गु सुख ऐश्वर्य खना
 च्वंगु आखः सय्का सिक्षित जुयमाः धैगु मतीहे
 दुगु मखु। रोगीं हल नं पाउं, धैथें बिल नं पाउं,
 जिनं आखः व्वं वने म्वाःसा ज्यु धका च्वं च्वनाम्ह,
 मां बापिसंनं आखः व्वने म्वाल धाल हानं पासापिं
 नं जिथेंहे जापि असिक्षितपिं जुल। अले छु मानि
 कुसंगतं यानाः लाक्व पाक्व सना जुइगु मद्य पान
 यायगु तासतिस ग्हताः लिबाक द्वाहां वेगु। नेगे थ्व
 खँ निनिअजि भोजलक्षिम सिया मांयाथाय् वया”
 आला धीरजयात भौमचा छम्ह मख् सें मजिल। थौं
 कन्हेया लयाय्महत थथेहे धाय् ज्युगु मख्। पिहां पिहां
 जक जुल धाःथें च्वं। जिनं बुद्धि जुयावल, कालगति
 थथेहे धका धाय् फुगु मखु।

लिपा लिपा वयाः ज्या खँ याः वे फईला दूत फलं
 वहे छम्ह मचा व छम्हेसिगु व्याहानि वांलाक याय्
 माल’ धका धाःगु ताया जिगु मने हर्ष ताया
 च्वना। अले मामनं “ज्यु; अयसा छिहे भौमचा
 स्वया दिसरे, भीथाय् छु अय्लाः थ्वं फुक्कं ज्वरे जुया
 च्वंगु हे दु! भौमचा जक भीत थिकपिं दया-
 वन धाःसा थुगुसीहे याना छसां ज्यु” धका धाल।

अले छु मानि भवय् नय् लक् सक् जुया च्वम्ह
 भोजलक्षिम अजि छं बौयाथाय् वया छन्न पय्नः लहाः
 वल। छं बौनं जिगु शिक्षा पाखे छुं विचाः मयासे
 खालि लमि भोजलक्षिमयागु खँया भरे पय्नं बीगु
 पकायात। थथे मां-बौपनिगु भूलं छगू जन्म
 भरिया व्यापारे हे मामुलि जिव जन्तु तयगु व्यापार
 थें हेपेयानागुलि भीगु समाजया नारो जीवन अत्यन्त
 दुःखमय जुया च्वन।

गुखुन्हु छंथाय् म्वे बी हल, उखुनुं निसें तिसा
 वसः ज्वरे याय्गुलि धुम जुल। लगनया समय

त्वल । खुब धुमधामं ब्याहा न्यात । दां जा लः सरिवरिं फुत । भवेगुलुत सकलें मूसःगु अय्लाः थें मुसुमुसु न्हिळा, भवेनय् सिधय्का “दिसं न्हां” धा धां बिदा कया थः थःगु छें वन ।

जिमि बौयानं भवे न्याय्केगु, न्हून्हुगु गुठि दय्-केगुलि तस्कंहे लहर । जिनं हा स्वया हः वनी धाःथें अज्यागु लहरे जक भुले जुजुं लहासा कोठि पाखे-यागु छुं कुतः याय् मफुगुलि बंजाःत फुकं संभवेका थःथःगु ज्याला भाग कया पिहां वन । जि न्हापा छुं ज्यापाखे विचार मदुगुलि लहासा वना ब्यापार या वनेगु जिके सामर्थ दुगु मखु । उकिं लहासा कोठी छुं भचा भचा माल दुगु नं उखेलाः थुखेलाः मदया हन्ताः जुया फुत । अले ध्यवा द्वाहां वैच्वंगु लं छपुनं बन्द जुल । समय चक्रं जि बौनं स्वर्ग-वास जुयावन । कालं मांयात नं च्वीका यंकल । अले जितः न्वापि नं सुं मन्त । खः उगुवखते छं जितः सम्भेयाःगु जाखः । तर छुयाय् कुसंगतं याना भविष्ययागु छु बिचा याय् मफुत । लाःलाथें सना-जुयागुलि बुलुहुं छें व बुँइ दुनें दुनें किलं नयावल अथे जुल्लंनं जिं जिगु कुबानि तोते फुगु मखु । उकीसनं भवे गुठि, लोकाचार सकतां साहु साहु धका धया तःगुलि पर या न्ह्यःने इज्जत तय्यालागी याना च्वनेहे माल । थुकिं यानाः फन किलं नया च्वंगुली कुत्तु कुला बीथें जुल । छन्त सरमं यानाः थ्व खं छुं प्रकट याय् मफु । थ्व जिगु तःधंगु भूल खः । लिपा साहुं भीत छें थं वस्येलितिनि छं सिल । अलेतिनि न्ह्यलं चाथें फसंक वन । ख्वाले सिं न्हाय् हुनाः छेंनं पिहां वे माल । थः थिथि इष्ट मित्र पिंथाय् वने छाःसा कुनेनिसें “अे वं छुधाःवलथें, मदु धा !” धकानं धया हल । गथे फलहिन वृक्षयात पंक्षित्याग यानाः तोता वनी, बथें भीत नं स्वार्थि संसारं तोतल । साहु जालमसिंहयाथाय् चाकरि याना

च्वनागु नं स्वला दत । ज्याळगु बी धाधां थौंतक छुं ज्या ब्यूगु मखु । न्हिं न्हिं च्यो ज्या जक याका तईगु । थौं नं न्हिंछिं ज्या याका तल । लिहां वय्त बिदा कयाबले बजि छभ्वाःहे नयाहुं मधाः । छुं ब्यूसा मचातय्त च्वना वे धयागु खुब आशा, तर छुयाय् व आशाया दुंगा निराशाया सागरे दुबे जुल । आवंलि साहुयागु सेवानं याःवने मखुत । थःन्हं म्हुयागु गाले थः तुं दुना च्वनाम्ह ज्यूया नितिं जिकेला छुंहे बुद्धिमन्त । थ्व भी आशाया मूर्ति पुत्रपिं निम्हे-सित गथेयाना पालन पोषन यानाः शिक्षित याय् मालो । गथे भीसं भोगु प्वाःया क्षुधा शान्तयाना च्वने फई ।

थुलि धया धिरजनर अधीर जुया मिस्त्राय् खबि सो सो वय्का लः सो सो वःगु प्यागु लंतु फिना अनसं ग्वाराक गोतुल । लं तोतेतनं मेगु वसः छुंहे दुगु मखु । थथे थः स्वामि धिरजनरसिं गोतू थें ग्वार क गोतुला करुणाचायापुक ख्वा तया विलाप याना च्वंगु स्वया आशालक्ष्मीया नय पित्यागु नं लोमना वन । नारी हृदय धयागु तस्सकं कोमल । थः स्वामियागु दुःख वेदना सहयाना च्वने फई मखु । नारी रत्न जुयाच्वंम्ह आशालक्ष्मीं व दुःखयात इना-काय्गु मतीतल—“जीवनं निराशा जुया च्वंम्हसित ख्वायां हाल्ला विलाप याना क्यन धायव फन हरेस नई । गथे भयातुक क्वबिया वनेगु सामर्थ मदया ध्ये ध्ये चुईक वया च्वंम्हसित फन मेगु बोफ तया बी थें जुई । बरु थ्वैत तुतां छपु बिलधाःसा तःधंगु सहारा दई ।” अलेवं मचातय्गु ख्वाःछक स्वया मने स्वां ह्केका थः स्वामियात मधूर स्वरं धाल—स्वामि ! अपाय्चो निराश जुया दी मागु छुं मदु । भी भी लहातुति दहेदनि । छि कन्हेसंनिसें दयाधर साहुया-थाय् फाया कापः लाकां सुयगु ज्याय् फासै । ज्या याना नय्त मछाले मागु मदु । जि नं छें च्वनाः

लाकांया सतवत थुना च्वने । म्नी निमसिगु ज्याला
बइगुली फक्व खर्च लिसाला थ्व म्नी आशाया मतचा
पुत्रपि निम्हेसितं आखः व्वंके छे ।”

थ्व खँ न्यना धीरजनरया मने छुं भचा शान्ति
जुल । चित्तयात सहास बढे जुल । अथेहे याय् धैगु
निश्चय यात । हानं धीरजनरं “धन्य नारी हृदय,
स्त्री बिना दइ मखु सुख शान्ति गननं, स्त्री बिना
याय् फैमखु धिरज मन नं ” धका मन मनं थः स्त्रियागु
बुद्धियात तारिफ यात ।

कन्हेखुन्हुनिसै सुथन्हापां दना दयाधर साहुया-
थाय् लाकां सू बन । कलाःम्हेसियां निह्छि कुपहे
मुक्क मच्चवंसे सतवत थ्वीगु आदि साहुं बियाहःगु
ज्या यानाच्चन । संसारे थुगुहे ज्यायाय् थुकिहे

म्नीगु जीवन सुख याय धयागु निश्चय यानाः
कोशिश याना यंकल धाःसा जुईमखु, असम्भव
धयागु खँ छुं दु ।

थुगु प्रकारं निम्ह तिपूयां यकोचित्त याना फक्व
खर्च लिसाला काय् प्रेममान व हृदयमान निम्हेसितं
अंप्रेजी व्वंके छयातल । शिक्षा व सुसंगतं याना
निम्हं ज्ञानि, निम्हं नापं न्हापां दना आखः व्वं वनीगु
कोशिश दुगुलि जांचे फेल धयागु नं गुळ्ळे म्दु ।

भिनिदं लिपा, आशा लक्ष्मीया आशाया ज्योति
च्यात । धीरजनरया मने स्वांवल्ल—काय्पि निम्हे
छम्ह डाक्टर, छम्ह यम० ए० पास जुल । भिखाचा
छे चक्कना वल । धीरजनरया संसारे हानं स्वार्थि
संसार हय् भूवल ।

छंत—

भाजु रायबहादुर श्रेष्ठ

छंगु ज्या छु थन ?
गनं वयागु छ थन ?
बिचायाय् म्त्राला थुपि फुक्कं ?
एनं छं न्ह्यः वेका च्वन तिनि
बांलाक स्वः परिवार छु जुयाच्चन ?
छ धाःसा न्ह्यःवय्का च्वन तिनि
म्हिग नाप वःम्ह थौं म्दु
गनवन इपि गौर याय् म्वाला ?
छ धाःसा न्ह्यःवय्का च्वन तिनि
अपाय्सकं ख्वयाच्चन इपि
मताःला छं ? गज्यागु न्हाय्पँ छंगु ?
दँ ! दँ ! वय् धुं कल छंगु छयले न्हुवेत
छ धाःसा न्ह्यःवय्का च्वन तिनि

ब्रह्मजाल सुत्त—

(वर्ष ४ अंक १-२ पौ २१ लिसे सम्बन्ध)

भिक्षुपि ! अथवा अज्ञानी (पृथग्जन) पिसं जिगु प्रशंसा थुगु प्रकारं याई । आपालं श्रमण ब्राह्मणपिसं गृहस्थपिसं श्रद्धापूर्वक व्यूगु भोजनया मूलबीज (हां बुया वैगु , स्कन्धबीज (गौचां बुया वैगु तु), फल बीज, अग्र बीज आदि पुक्क प्रकारया बीज व सकल प्राणीपित नाश याय्गुली लगे जुई । उगु प्रकारं श्रमण गौतम बीज व प्राणीपिन्त नाश याय्गुली लगे मजू ।

भिक्षुपि ! अथवा अज्ञानी (पृथग्जन) पिसं जिगु प्रशंसा थुगु प्रकारं याई । आपालं श्रमण ब्राह्मणपिसं गृहस्थपिसं श्रद्धापूर्वक व्यूगु भोजनया अन्न, पान, वस्त्र, वाहन शय्या, गन्थ तथा मेमेगु चीज-बीज दय्केगु व मुंकेगुलि लगे जुई । उगु प्रकारं श्रमण गौतम देकेगु व मुंकेगुलि लगे मजू ।

भिक्षुपि ! अथवा अज्ञानी (पृथग्जन) पिसं जिगु प्रशंसा थुगु प्रकारं याई । आपालं श्रमण ब्राह्मण पिसं गृहस्थपिसं श्रद्धापूर्वक व्यूगु भोजन नया प्याखं हुइगु मेहालीगु, बाजं थाईगु, जात्रा थाईगु, लापा थाना च्वनीगु, तालबीगु, धःयाद्योने तबल थाईगु प्याखँया मण्डल, नं.या गौली म्हितीगु पंयागु खेल म्हितीगु, घोपन१ किसि ल्वाकीगु, सल ल्वाकीगु, द्वहँ ल्वाकीगु, दुगुचा ल्वाकीगु, पैल्वाकीगु, खाल्वा कीगु, हँ ल्वाकीगु, टटा कासा म्हितीगु, मुर्किदाया ल्वाईगु, युद्ध थाईगु, गुशती ल्वाईगु ल्वापु जुईगु, पलतन् लडाईया चाल आदि थुगु प्रकारं अनुचितगु स्वय्गुली लगे जुई । श्रमण गौतम अथे अनुचितगु स्वय्गुली लेगमजू ।

भिक्षुपि ! अथवा अज्ञानी (पृथग्जन) पिसं जिगु

१ अबले सिगु खेल ।

अ० बुद्धघोष भिक्षु

प्रशंसा थुगु प्रकारं याई । आपालं श्रमण ब्राह्मण पिसं गृहस्थपिसं श्रद्धा पूर्वक व्यूगु भोजन नया अष्ट पद२, दशपद, आकाश, परिहार पथ, सन्निक, खलिक, घटिक, शलाक-हस्त, अक्ष, पंगचिर, वंकक, मोक्क चिक, चिलि गुलिक, पत्ताहक, रथ ब्वाकेगु तीर चले याय्गुली बाजी तईगु आदि जू म्हितेगु नशाय् लगे जुया च्वनी । श्रमण गौतम अथे ज म्हितेगु आदि नशाय् लगे मजू ।

भिक्षुपि ! अथवा अज्ञानी (पृथग्जन) पिसं जिगु प्रशंसा थुगु प्रकारं याई । आपालं श्रमण ब्राह्मण पिसं गृहस्थपिसं श्रद्धापूर्वक व्यूगु भोजन नया ताः हाकगु लासाय्, खाटाय्, ताःता हाकगु सँ दुगु लासाय् चित्रित लासाय्, तुयगु कम्बले, स्वाँ बुट्टा दुगु लासाय् दालाई गद्दा सिंह, धुँ आदि चित्र दुगु लासाय्, झाल दुगु लासाय्, रफु भरे याना तःगु लासाय् ता हाकगु दरी, किसि, सल, रथया साज, कदलि धैम्ह चलाया छ्यंगुति देका तगु लासाय् च्वामो सायागु लासाय्, निखँ फुंग दुगु लासाय्, इत्यादि थुगु प्रकारं तज्जागु ठाँट-बाँट याना तःगु लासाय् च्वनी । श्रमण गौतम अथे तज्जागु ठाँट-बाँट याना तःगु लासाय् च्वनी मखु ।

भिक्षुपि ! अथवा अज्ञानी (पृथग्जन) पिसं जिगु प्रशंसा थुगु प्रकारं याई । आपालं श्रमण ब्राह्मण पिसं गृहस्थपिसं श्रद्धापूर्वक व्यूगु भोजन नया शरीर मलेयाकेगु, मेपिनि ह्वाटं मो ल्होगु, म्हां तीकेगु, म्हाय्कं स्वेगु, अजःतेगु, मालां क्वस्त्राय्गु, लेप इलेगु पाउडरं ब्वागु, ल्हाटे तिसां तीगु, छेने चीगु, ठुटां ज्वनेगु, तलवार मेरे याय्गु, कुसां कुइगु, बाँलागु, लाकां न्हाय्गु तपुलि पुईगु, मणि दुगु च्वामोदुगु

२ अबले सिगु जू म्हितेगु ।

ताःताः हाकगु झालर दुगु, सफागु, तुयुगु काप इत्यादि पुनेगु, इत्यादि रूपं शरीरयात सजे धजे यायगुली लगे जुई। श्रमण गौतम थुगु रूपं शरीरयात सजे धजे यायगुली लगे मजू।

भिक्षुपि ! अथवा अज्ञानी (पृथग्जन) पिसं जिगु प्रशंसा थुगु प्रकारं याई। अपालं श्रमण ब्राह्मणपिसं गृहस्थपिसं श्रद्धापूर्वक व्यगु भोजन नया राज कथा, चोर कथा, महामन्त्री कथा, सेना, भय, युद्ध, अन्न, पान, वस्त्र, शय्या, माला, गन्ध जाति, रथ, गाँ, निगम, नगर, जनपद, स्त्री, सूर, पेकालं दध्वी दुवाट्, पनघट, भूत-प्रेत, संसारयागु विविध घटना, सामुद्रिक घटना, उखें थुखें यागु जन श्रुति इत्यादि थुगुरूपं स्वामदुगु (तिरच्छान) कथा खँ लहायगुली लगे जुई। श्रमण गौतम अथे स्वामदुगु (तिरच्छान) कथा खँ लहायगुली लगेमजू।

भिक्षुपि ! अथवा अज्ञानी (पृथग्जन) पिसं जिगु प्रशंसा थुगु प्रकारं याई। अपालं श्रमण ब्राह्मणपिसं गृहस्थपिसं श्रद्धापूर्वक व्यगु भोजन नया छं छंगुमत (धर्म विनय) छुं मस्य, जि थुगु मतयागु खँ बाँलाक फुकं स्यू, छं, छुसीकि ? छं थुगुमतयागु खँ बाँलाक मस्य, जि थुक्रियात बाँलाक स्यू जि धर्मानुकूलं धया, छं, धर्म विरुद्ध जुइक

घाल। गुगु न्हाप्पालाक धाय्माःगु खः उक्रियात छं लिपा घाल। हानं लिपा धाय्मागुयात न्हाप्पालाक घाल। खँ काटे जुल। छंगु उपरे दोषारोपण याय्मागु जुल। थुकिं छ पकड़े जुल। थुगु आपत्ति छुटे जुईगु कोशिस या, छं फुनिसा उत्तर व्यु। इत्यादि थुगुरूपं लड़ाई, झगडायागु खँ लगे जुया चवनी। श्रमण गौतम अथे लड़ाई, झगडा यागु खँ लगे मजू।

भिक्षुपि ! अथवा अज्ञानी (पृथग्जन) पिसं जिगु प्रशंसा थुगु प्रकारं याई। अपालं श्रमण ब्राह्मणपिसं गृहस्थपिसं श्रद्धापूर्वक व्यगु भोजन नया, राजा महामन्त्री, क्षत्राय, ब्राह्मण, गृहस्थ, कुमार, पिनिगु दूत ज्या इत्यादि। थुगु प्रकारं उगुं थुगुं उखें थुखें, अनहुँ, थन वा, थुगु हकि, थव अन यंकी थुजोगु ज्याय लगे जुई। श्रमण गौतम अथे अजोगु ज्याय लगेमजू।

भिक्षुपि ! अथवा अज्ञानी (पृथग्जन) पिसं जिगु प्रशंसा थुगु प्रकारं याई। अपालं श्रमण ब्राह्मणपिसं गृहस्थपिसं श्रद्धापूर्वक व्यगु भोजन नया बातूनी, ज्योतिषयागु खँ वनीपि, जादू-मन्त्र क्यनीपि हानं लाभं लाभ मालोगु इत्यादि थुगु प्रकारं पाखण्डीव वंचक खँ लगेजुई। श्रमण गौतम अथे पाखण्डीव वंचक खँ लगे मजू।

बिचा याय्माःगु खँ

“धर्मोदय” लय् लय् मथ्यन धका खिन्न जुया दीगु भीगु धर्म मखु। गुथाय्तक छिकपि सकसियां प्रेम व सहयोग दयाचवनी उथाय्तक कदाचित “धर्मोदय” दी मखु। खः, गुबलें गुबलें वर्तमान अशान्ति समयया प्रभावं लाःबलाः बिलम्ब ज्वीफू।

भूल सुधार

थव अङ्क मार्च अप्रेल मजुसे फेब्रवरी व मार्च जुई।

बुद्धया अन्तिम शिष्य

सुभद्र परित्राजकं भगवान् बुद्ध मृत्यु शय्याय् विज्याना च्चन धैगु सिल । वं बिवार यातकि भ्रमण गौतम थें जाम्ह महापुरुष न्हाबले उत्पन्न जूई मखु । जिगु शंकायात मिटे याय्गु हानं थुजोगु अवसर प्राप्त जूई मखु । आःहे निवारण याना काय्-माल, थयेवया व महपिनिगु उगु एकान्तगु शाळ बने वन । वना धाल—

“हे आनन्द ! जिगु मने धर्मसम्बन्धी छुं शंकादु । यदि व शंकायात आः थुगु समये मिटे याय् मफे व गबले मिटे याय् मखु । उकि कृपातया जितः भगवानया दर्शन याका विज्याहुँ ।”

“सुभद्र, थ्व भगवानयाके शंका समाधान याय्गु समय मखु । भगवान् निर्वाण-शय्याय् विज्याना च्चन । आः वस्पोलयात कष्ट बी मते ।”

“आनन्द, जितः भगवानया दर्शन याके व्यु ।”

“सुभद्र, आः वस्पोलयात कष्ट बीमते ।”

पीन्यादँ तक निरन्तर अखिन्न चित्तं वसपोलं मनुष्यपिन्त अमृत वर्षा याना विज्यात । वसपोलं थःगु महाकरुणा तय्गु बानि थःगु अन्तिम समयेनं गथे लोमं के फई ? आनन्द व सुभद्रया थ्व खँहाना च्वंगु ताया भगवानं धै विज्यात—

मां—

जन्मजु ल जि छिगु मुले,
धया जि छित मां अले ।

बालक जुया जि दुरु छिगु त्वना,
मुले छिगु च्चना मल मुत्रादि याना ॥१॥

“आनन्द, सुभद्रयात पने मते छुया हति व ज्ञान प्राप्त याय्गु इच्छां वःगु खः । जितः कष्ट बी धका मखु । व साप थ्वीके फुम्ह खः । थुगु समये जि बैत छुं भति कने, वं तुरन्त थ्वीका काई ।”

आयुष्मान् आनन्दं सुभद्र परित्राजकयात धाल—
‘आवुसो सुभद्र वा । भगवानं स्वयम् हे छन्त सःता विज्याना च्चन ।

सुभद्र परित्राजकं शान्तमूर्ति भगवानयात अन्तिम अवस्थाय् खन । अन्तिम शय्याय् विज्याना च्वम्ह तथागतया उपदेश वैगु नुगले दूने थयंक छाय् द्वाहां मवनी ? फुक्क शंकांमुक्त जुया वं धाल—“भन्ते ! जि बुद्ध, धम्म, संघया शरणे वने । जितः छर्पिसं भिक्षु छुनां विज्याहुँ ।

“सुभद्र, संघपिनि नियम दुकि मेगु सम्प्रदाये प्रव्रजित जुया च्वम्ह व्यक्ति यदि बौद्ध-संघे प्रव्रजित जूई मालकि वैत हापां प्यला तक नि परीक्षा याय्माः ।

“भन्ते ! प्यलाला छु, जि प्यदँ तक परीक्षा याके मासां नं तयार जू ।”

भगवानं धै विज्यात—“एसा ! आनन्द, सुभद्र-यात प्रव्रजितया ।” सुभद्र बुद्धया अन्तिम शिष्य जुल ।

—ज्ञानजोति (वर्ष १२)

बिया छित जि गुलि कष्ट अबले,
गुलि यात शान्त छि जित अबले ।

बदे यात गुलि सुख दुःखं जित,
विद्या बिल छि सुख यायेत ॥२॥

नेवाभाय्या वृहद् सूची

धर्मोदय सभाया प्रकाशनः—

(१) ज्ञानमाला (भजन)	१७५
(२) धम्मपदट्टकथा—भिक्षु अमृतानन्द	३१, ४१	
(३) बुद्ध जीवनी—	" "	११
(४) त्रिरत्न वन्दना—	" "	१२४
(५) गृही विनय—	" "	११
(६) धर्मव विनय—	" "	१३६
(७) जातक माल (प्रथम)—	" "	१५०
(८) " (द्वितीय)—	" "	१७५
(९) धम्मपद—	" "	१७०, १६८
(१०) वनवासया छगू खँ—भाजु फत्तेब-		
	हादुर सिंह	११८
(११) हे मस्त दँ दँ— श्री पूर्ण 'पथिक'		१३२
(१२) म्हीमचा (द्वितीय)—“हृदय”		१३६
(१३) हनागा— “हृदय”		१३६
(१४) धर्मचक्र सूत्र—भिक्षु अनिरुद्ध		१३६
(१५) नेपाल भाषा शब्द संग्रह—श्री सुगत-		
	दास तुलाधार	१८५
(१६) नुगः—भिक्षु महानाम 'कोविद'		११४०
(१७) महाचीनयात्रा भिक्षु धर्मालोक		२१
(१८) गौतम बुद्ध (नाटक)—श्री		
	सत्यमोहन जोशी	१४०
(१९) परित्राण—भिक्षु प्रज्ञानन्द स्थविर		१५०

अन्य प्रकाशनः—

म्हीमचा—श्री “हृदय”	१२५
गौतम बुद्ध—(पद्य)—	१८
हृदय कथा—(")	११५
खुपु बाखँचा—	१२०
बभ्र वाहन—(पद्य)—	१४०

अन्तर ध्वनि (")—	"	१२८
न्हूगु स्वाँ—(")—	"	१२०
सुगत सौरभ—(")—	"	५१
पद्य निकुञ्ज—(")—	"	फुत
हृदय कुसुम—(")—	"	"
सीस्वाँ—(")—श्री सिद्धिचरण		१४०
खवबी— (")—भाजु, हरिकृष्ण		१४०
निबन्ध छपुचः—श्री रत्नध्वज जोशी		१६०
बाखँ पुचः— (कहानि संग्रह)		११
नारदमोह श्री रत्नध्वज जोशी		१२०
दिवस चित्र—“व्यथित”		१५०
प्रतीक्षा—	"	१३६
खवविण्याःगु म्ये—	"	१४०
स्वयंभू दर्शन—श्री देवकाजी		१७
नेपालया अक्षर बोध—बैद्य पन्नाप्रसाद जोशी		१२०
मुनास्वाँ (पद्यसंग्रह)		१५०
धुब गो ?—श्री हरि		१२०
ताःचा—श्री हृदय चन्द्रसिं		१८
न्ह्यवःसा—श्री ईश्वरानन्द		१७५
प्रेम जीवन —	"	१६०
माः—ख० भूपालसिं		१३६
जगत वर्णमाला—मा० जगतलाल		१३०
मचा बाखँ—	" "	१३०
नेपालभाषा मूलपु—श्री आदिबज्र बज्राचार्य		१२५
निम्ह मचाया मां मूलपुया तँसा —		
	श्री आदिबज्र, सत्यमोहन जोशी	१४०
जीवन खुशी—श्री फत्तेबहादुर सिं		११२
मां लुमांकाः—श्री चित्तरञ्जन		१२५
जि पिहांवने त्यल—श्री केशबलाल		१५०

न्याको स्वां—श्री धुयास्वां	१३२	आर्यसत्य—भिक्षु अमृतानन्द	११५
इसपं द्यकागु वाखं—मा० जगत सुन्दर	१२५	कर्मविभाग— " "	१२४
सज्जन हृदयाभरण—स्व० सिद्धिदास	१३६	पाठ्य सूत्र— " "	१३६
नेपाल भाषा व्याकरण—स्व० शुक्रराज	१२५	अग्र श्रावक—भिक्षु अमृतानन्द	१२०
नेपाल भाषा रीडर— " "	१३२	महास्वप्न जातक— " "	१२५
नेपालि विहार—	जप्त	लोक नीति—श्री प्रज्ञाधन	१२८
पूजाविधि—श्री महाप्रज्ञा	११६	भागवतया किचः—श्री फत्तेबहादुर सिं	१२५
स्वचित्त शुद्धिमार्ग— " "	फुत	चपेट मञ्जरी— " "	१३
शील व मैत्री— " "	१२०	बोधिचर्यावतार—श्री रत्नबहादुर	×
अनाशक्ति योग—श्री ग्यान बहादुर	११५०	बोधिज्ञान—	×
बुद्धोपदेश—स्थविर प्रज्ञानन्द	१२५	धम्मपद—डा० इन्द्रमान	फुत
धातु भेदानुपस्सना— " "	१२०	भद्रचरि—श्री ज्ञानरत्न	×
विशुद्धिज्ञान दर्शन— " "	फुत	श्रामणेर् विनय—विवेकानन्द श्रामणेर्	×
महाजयमंगल पाठ— " "	११५०	सफू दइगु थाय् :	
ललितविस्तर—स्व० निस्तानन्द	×	श्रीघः विहार, नःघटोल, कान्तिपुर, नेपाल ।	
		श्री सुमंगल विहार, ललितपुर, नेपाल ।	

समाचार—

उपसम्पदा पुण्यकर्म—श्व हर्षया विषय खः कि गत महिनाय् कान्तिपुर नगरे आनन्द कुटी, भिक्षुपिनि विशेष विनयकर्म याय्गु पवित्र स्थाने (सीमाय्) दोलंदो दँनिसें लोप जुयाच्चंगु भिक्षुछोगु ज्या पुनर्वार श्री गणेश जुल । श्व घटना नेपाल थरवाद बुद्धशासनया छगू ऐतिहासिक कारण खः ।

उपसम्पदा भिक्षुछोगु दिने आनन्द कुटी सुथं-निसें दर्शकते भीर लगे जुल । बान्हीं लिपा माननीय भिक्षु प्रज्ञानन्द स्थविर प्रमुख महाभिक्षुसंघपिं, सुसज्जीतगु सीमा-मण्डले विज्यानाः अगगधम्म श्रामणेर् व विवेकानन्द श्रामणेर्पित उपसम्पदा यात ।

संघनायक प्रज्ञानन्द स्थविर उपाध्याय जुल । लङ्का वजिरामवासी पण्डित ज्ञानरत्न स्थविर व प्रज्ञासिंह स्थविर तथा भिक्षु अमृतानन्द कर्मवाक्याचार्यपिं जुल ।

समाचार वोगुदु कि गत महिनाय् यलदेशे यं मंगल बिहारे—(गुकियात आः श्री सुमंगल विहार घाल) भिक्षुसंघपिनि विनय कर्म याय्त मदय्कं मगाःगु “सीमा” छगू अतिरेक दशवर्गोय भिक्षुसंघपिसं सम्मत यात, स्थापना यात ।

वहे सीमा-मण्डले श्रामणेण सुमन व श्रामणेर् संवरपित, च्चे कनापिं उपाध्याय व कर्मवाक्याचा-

यंविं सहित अतिरेक दशवर्गीय महाभिक्षुसंघपिसं
उपसम्पदा यात ।

देशया शांति कामना यासे भिक्षुसंघपिसं चच्छि-
यंकं श्री सुमंगल विहारे परित्राण पाठयात । नं आपलं
आपा नर—नारीपिं उगु पुण्यकार्यस सहभागी जू
बल ।

पवित्र अस्थि-धातुया हिमभूमी गमन

गत महिनाय् भगवान् बुद्धया अग्रश्रावक सारि-
पुत्र व महामोग्गलायन महास्थविरपिनि पवित्र
अस्थि धातु सिक्किम देशे यंकाः अनं लहासाया जुजु
दलाइलामाजु विज्यानाच्छंथाय् यातुंतक नं यंकल ।
लहासापाखेयापिं वौद्ध जनतात धातु दर्शन यानाः
साबहे कृतार्थ जुल ।

यातुंगं लितहःबले धर्मोदय सभा व कालिम्पो-
गयापिं जनतात जानाः भारि छांटं स्वागत यात ।
स्थानीय त्रिपाई गुम्बाय् खन्हु तथा लिपा धर्मोदयया
भवने नं समारोह पूर्वक हया जनतायात दर्शन बिल ।
अग्रश्रावया धातु नाप नापं सर्वज्ञ बुद्धया धातु नं
दर्शन बिल ।

कालिम्पोंगं आस्ते-धातु दाजिलिंगे यंके धुंसेलि
अन, नेपालया युवराज धिराज श्री महेन्द्र बीर विक्रम
शाहदेव नं थः पुत्र-पुत्रिपिलिसे धातु दर्शन याः वन
धयागु समाचार दु ।

धर्मोदय सभाया बैठक—अप्रैल ११, १३

तारिके धर्मोदय सभाया उप-सभापति, भदन्त
आनन्द कौसल्यायनजुया अध्यक्षतास सभाया
कार्यकारिणी समितिया निगू बैठक जुल ।

बैठके निश्चय जूगु खँ मध्ये नेपाल, कान्तिपुर
नगरे धर्मोदय सभाया शाखा छगू चाय्केगु खँ नं
छगू खः । मन्त्रीजु भिक्षु महानामं नेपाया जन-

तायापाखें वया च्वंगु आवेदन पौ व्वना वयंसेलि
समिति उकीच्वंविं धर्मोदय सभाया खुम्ह कार्य-
कारिणी समितिया सदस्यतेत सभा चाय्केगु भाला
विसे भिक्षु अमृतानन्दजुयात थुगु ज्याखँया संगठन
यायूत संयोजक यात ।

जिमिके आशा दु कि वसपोल याकनं नेपाले
विज्यानाः सभा स्थापित यानाः उकियापाखें नेपालि
जनताया सेवा याई ।

नेपालि प्रतिनिधि मण्डल—बुद्धया जन्मभूमि
जुयाच्वंगु भीगु नेपाल देशे सारिपुत्र व महामोग्ग-
लायन महास्थविरपिनि पवित्र अस्थि-धातु नेपालि
जनताया लागि नेपाले यंकेत महाबोधि सभाया
प्रधान मंत्री, श्री देवप्रिय वलिसिंहयाथाय्, धर्मोदय
सभायापाखें निम्न प्रतिनिधि मण्डल वन :—

भिक्षु धर्मालोक, भिक्षु अनिरुद्र, भिक्षु अमृतानन्द,
भिक्षु बुद्धघोष व श्री साहु मणिहर्षज्योति उपासक ।

प्रतिनिधियापाखें खँलासे भिक्षु अमृतानन्द जुं
अस्थिधातु नेपाः यंकेगु बारे निवेदन यात । महाबोधि
सभाया प्रधान मंत्रीजुं थ्व खँयात स्वागतयासे
नेपाल सरकारयापाखें आवेदन पत्र छपु वय्माः धका
धयादिल । अतएव नेपाल सरकारयाके जिमि विनम्र
प्रार्थना दु कि नेपालि जनतायालागी आवश्यक
ज्या-खँ ननानं याना दी ।

श्री ५ लिसे सम्मुख—गत फेब्रवरी २२, सोम-
बार खुनु धर्मोदय सभाया भूतपूर्व मंत्री, भिक्षु अमृता-
नन्दजुंभी महाराज धिराज श्री ५ त्रिभूवनलिसे नारां-
हिती नापलाःबले वसपोलं, जनतायालागी भगवान्
बुद्धया प्रधान शिष्य सारिपुत्र व महामोग्गलायनपिनि
पवित्र अस्थि-धातु नेपाले हया स्वागत याय्गु बारे
श्री ५ याके निवेदन यात । गुकिया उत्तर श्री ५ त्रिभू-

वनं 'ज्यु' धाल धयागु खँ न्यनेदुगु भीत हर्षथा
विषय खः। आशा दुकि जनताया लागी श्री ५ त्रिभू-
वनं थ्व ज्या याकनं सफल याना दी।

अवसरस स्थानीय साहु महाराजनपि नं आपालं दुगु
जुल।

स्वागत भाषणया लिसः बियादीसे श्री युवराज
धिराज कालिम्पोंगे च्वंपि नेवा भाजुपिनि संगठन
खनाः सन्तुष्टता प्रकट याना दिल। वयकनं थथेन
धयादिल कि छुं लाः बला न्हापा थः अशुजु श्री ५
त्रिभूवन बीर विक्रम शाहदेव नापं दिल्ली भाःगु केवल
नेपाली जनता व देशया कल्याण व सुधारया लागी
खः।

युवराज धिरासयात च्या पार्टी—थ्व वंगु
अप्रेल १६ तारिक, सोम्बार खुनु नेपालया युवराज-
धिराज श्री महेन्द्र बीर विक्रम शाहदेवजु कालिम्पोंगे
भाःबदे त्रयकयात धर्मोदय सभायापाखं सभाया
पवने भाःबदे च्या पार्टी बिया स्वागत यात। थ्व

ग्राहक भाजुपित

द्विकिपिनि ग्राहक चन्दा फुना च्वंगु तःलामछि
दय् धुंकल। कृपया थः थःगु चन्दा याकन याकनं
बियाहया दिल धाःसा "धर्मोदय"या उद्धार ज्वी।

आगामि वैशाखया विशेषांक साब वांलाक
सचित्र जुया प्याहां वई। सिमाना महित छापे ज्वीगु
जूया निति थःगु प्रति सुरक्षित याय्त ननानं दच्छिया
चंदा ३) कंरु बिया हया दीगु कष्ट याना दीला ?

— व्यवस्थापक "धर्मोदय"

४, रामजिदास, जटिया लेन,

कलकत्ता—७

लेखक भाजुपित निवेदन

वैशाख विशेषांकया लागी लेखत मई १५ तारिक
या भीत्रे निम्न ठिकानाय छया हई धयागु आशा
कया च्वना।

भिक्षु अमृतानन्द
श्री सुमंगल विहार,
ललितपुर, नेपाल।

सम्पादक "धर्मोदय"

४, रामजि दास

जेतिया लेन,

कलकत्ता—७